

**EESTI
KESKKONNAJUHTIMISE
ASSOTSIATSIION**

KESKKONNAKOMPLEKSLUBADE KVALITEEDI HINDAMINE

Keskkonnaameti
lepinguline töö nr 1-6/27-1

Lõpparuanne

Vastutav täitja: Eesti Keskkonnanjuhtimise Assotsiatsioon (EKJA)

Koostööpartnerid: Säästva Eesti Instituut (SEIT),
Estonian, Latvian & Lithuanian Environment (ELLE OÜ)

Tallinn 2010

SISUKORD

1	Sissejuhatus	5
2	Uurimistöö alusmaterjalid	6
2.1	Euroopa Liidu õigusaktid	6
2.2	Eesti õigusaktid	6
2.3	Parim võimalik tehnika ja selle viitedokumendid.....	7
2.4	Väljastatud keskkonnakompleksload.....	8
2.5	Varasemad uuringud	8
3	Metoodika kirjeldus.....	10
3.1	Komplekslubade kvaliteedi hindamise põhikriteeriumid.....	10
3.2	Analüüsitavate komplekslubade valimi määramine	10
3.3	Komplekslubade kvaliteedi hindamise kontroll-leht	11
3.4	Keskkonnaameti spetsialistide intervjuude läbiviimise küsimustik	11
4	Valimisse kuuluvate komplekslubade analüüs	12
4.1	Loatingimuste analüüs määruse valdkondades.....	12
4.2	Tegevusvaldkondade analüüs.....	23
4.3	Regioonide analüüs.....	25
4.4	Üldised tähelepanekud	25
5	Keskkonnaameti spetsialistide intervjuude tulemused ja analüüs	28
5.1	Kompleksloa menetlus ja väljaandmine.....	28
5.1.1	Personal ja töökorraldus.....	28
5.1.2	Tegevusvaldkonna toimimisest ülevaate saamine.....	29
5.1.3	Keskkonnalubade infosüsteem.....	29
5.2	Kompleksloa taotluse kvaliteet	31
5.3	Kompleksloa tingimuste sätestamine	32
5.3.1	Käitise asukoht ja tegevus.....	33
5.3.2	Parim võimalik tehnika ja heite vältimiseks või vähendamiseks kavandatud tehnika	33
5.3.3	Toorme, abimaterjalide, pooltoodete või kemikaalide säilitamine ja kasutamine	34
5.3.4	Käitise välisõhu saastamist ja jäätmehooldust käsitlevad andmed.....	34
5.3.5	Omaseire.....	35
5.3.6	Õnnetuste vältimine, tegevushälbed ja käitise sulgemisjärgsed meetmed	35
5.3.7	Muud küsimused	36
6	Kokkuvõte ja soovitused.....	38
6.1	Kokkuvõte.....	38
6.2	Soovitused.....	40
Lisad	44

Tellij:

Keskkonnaamet
Narva mnt 7a, Tallinn
Kontaktisik: Vahur Keerberg
Tel.: 62 72 170
E-post:
vahur.keerberg@keskkonnaamet.ee

Uuringu teostaja:

Eesti Keskkonnajuhtimise Assotsiatsioon
Lai tn 34, Tallinn
Kontaktisik: Evelin Urbel-Piirsalu
Tel.: 62 76 112
E-post: ekja@ekja.ee

1 Sissejuhatus

Käesoleva uurimistöö eesmärgiks oli välja selgitada keskkonnakomplekslubade (*edaspidi* komplekslubade) koostamisel seni kasutatud praktika, parima võimaliku tehnika (PVT) nõuetele vastavuse hindamise põhimõtted ja alusmaterjalid ning lubades sätestatud tingimuste põhjendatus. Määratleti lubade koostamise ja sisulise kvaliteedi tagamise alused ja kriteeriumid ning koostati struktureeritud soovitusel komplekslubade kvaliteedi parandamiseks.

Uurimuse käigus analüüsiti valimisse kuulunud keskkonnakomplekslubade vastavust saastuse kompleksse vältimise ja kontrollimise seadusele ja keskkonnaministri määruses¹ nõutud loa sisule ning vormile esitatud nõuetele. Lisaks komplekslubade kvaliteedi hinnangule küsitleti Keskkonnaameti regioonide keskkonnakompleksloa haldureid, kes tegelevad lubade menetlusse võtmise, loatingimuste sätestamise, loa menetlemise ning väljaandmisega. Komplekslubade analüüsi põhjal esitatakse loatingimuste valdkondade, tegevusvaldkondade ja regioonide analüüsi tulemused ning ekspertide üldised tähelepanekud lubade kvaliteedi kohta. Lisaks võetakse kokku kompleksloa spetsialistide intervjuude põhjal kompleksloa menetluse ja väljaandmisega seonduv, kompleksloa taotluse kvaliteet ja loatingimuste sätestamise olukord.

Uurimuse vältel koostati lisaks käesolevale lõpparuandel ka vahearuanne. Vahearuanne käsitles uurimuse lähteandmeid ja metodoloogiat. Lõpparuanne sisaldab kokkuvõtet analüüsitud keskkonnakomplekslubadest ning kompleksloa spetsialistide intervjuude käigus kogutud teabest ning kitsaskohtadest. Lisaks esitatakse struktureeritud soovitusel komplekslubade kvaliteedi parandamiseks.

Käesolev uurimuse tellijaks on Keskkonnaamet. Uurimistöö vastutavaks täitjaks on Eesti Keskkonnajuhtimise Assotsiatsioon (EKJA) ning töö teostajateks on EKJA asutajaliikmed – Säästava Eesti Instituut (SEIT) ja Estonian, Latvian & Lithuanian Environment (OÜ ELLE). Uurimistöö viiakse läbi lepingulise töö nr 1-6/27-1 raames.

¹ RTL 2006, 13, 208. Keskkonnaministri 20. jaanuari 2006. a määrus nr 6 „Keskkonnakompleksloa sisu täpsustavad nõuded ja keskkonnakompleksloa vormid“.

2 Uurimistöö alusmaterjalid

Käesoleva uurimistöö alusmaterjalidena kasutati eelkõige järgmisi dokumente:

- Asjassepuutuvad Euroopa Liidu ja Eesti õigusaktid, sh Euroopa Liidu direktiiv 2008/1/EÜ ning vastav Saastuse kompleksse vältimise ja kontrollimise seadus koos alamaktidega
- Parima võimaliku tehnika (PVT) viitedokumendid sh eelkõige BREF-id²;
- Kehtivad keskkonnakomplekslood
- Varasemad uuringud.

2.1 Euroopa Liidu õigusaktid

Euroopa Parlamendi ja Nõukogu direktiiv 2008/1/EÜ saastuse kompleksse vältimise ja kontrollimise kohta (asendas samanimelist direktiivi 96/61/EÜ) ja vastav Eesti seadus (Saastuse kompleksse vältimise ja kontrollimise seadus) sisaldavad parima võimaliku tehnika (PVT) rakendamise nõuet. Saastuse kompleksse vältimise ja kontrollimise seadus defineerib PVT ja selle määramise alused, kui ka heite piirväärtuste määramise alused ja teised loatingimuste seadmise põhimõtted. Komplekslubade väljastamine ja väljastatud lubade kvaliteet, mis väljendub eelkõige PVT rakendamise tasemes, on alates 30. oktoobrist 2007 olnud Euroopa Komisjoni erilise tähelepanu all.

2010. aasta juulikuus võeti vastu Tööstussaadete direktiivi ettepanek, mis laiendab direktiivi 2008/1/EÜ reguleerimisvaldkonda (lisandub uusi kompleksloa kohuslasi) ja annab PVT rakendamisele senisest veelgi suurema kaalu. Lisaks PVT rakendamise nõuete täpsustamisele ja tugevdamisele soovitakse PVT-le anda suuremat seost ka öko-innovatsiooniga. Uue tööstusheite direktiivi põhimõtte on veelgi suurendada integreeritud lähenemist, selleks rakendatakse lisasätteid ning vaadatakse üle piirväärtused, et saavutada kõrgetasemeline terviklik keskkonnakaitse. Olulisel kohal uues direktiivis on ka rangema lubade andmise, nende kontrollimise ja aruandluse jälgimine.

2.2 Eesti õigusaktid

Eestis reguleerib tervikliku saastuse vältimise ja kontrolli valdkonnas tööstusettevõtete tegevust **saastuse kompleksse vältimise ja kontrollimise seadus** ning selle alamaktid:

- Keskkonnaministri 9. veebruari 2006. a määrus nr 10 „Keskkonnakompleksloa taotluse lisade vormid ja nende täitmise juhised“;
- Keskkonnaministri 20. jaanuari 2006. a määrus nr 6 „Keskkonnakompleksloa sisu täpsustavad nõuded ja keskkonnakompleksloa vormid“;
- Keskkonnaministri 19. märtsi 2007. a määrus nr 24 „Keskkonnakompleksloa taotluse esitamise, Keskkonnakompleksloa taotluse saamise, Keskkonnakompleksloa andmise või sellest keeldumise teatevormide kinnitamine“;

² Best Available Technique Reference Documents ehk parima võimaliku tehnika juhendmaterjalid

- Vabariigi Valitsuse 7. mai 2002. a määrus nr 150 „Keskkonnamajanduskäitiste nõudvate alltegevusvaldkondade ja künnisvõimsuste kehtestamine ning olemasolevate käitiste käitajate poolt kompleksloa taotluse esitamise tähtaegade kehtestamine“.

Saastuse vältimise ja kontrolli nõue k.a parima võimaliku tehnika rakendamise üldisem nõue on integreeritud ka teistesse Eesti keskkonnamajanduskäitiste õigusaktidesse (nt jäätmeseadus, veeseadus, välisõhu kaitse seadus jt), kuid neid õigusakte ja saastuse vältimise nõude rakendamist käesolevas uurimistöös põhjalikumalt eraldi ei käsitleta.

2.3 Parim võimalik tehnika ja selle viitedokumendid

Parima võimaliku tehnika (PVT) rakendamine suurtes tootmisettevõtetes (tööstus- ja põllumajanduskäitistes) on üheks kõige tähtsamaks vahendiks keskkonna kui terviku kaitsel ning see on kompleksse saastuse vältimise ja kontrolli protsessi olulisimaks osaks. PVT peab vastama tegevusala ja selles rakendatavate töömeetodite tõhusaimale ja arenenumale tasemele. PVT võib põhimõtteliselt pidada sobivaks loas sätestatavate heite piirväärtuse aluse määramiseks, et vältida või kui see pole võimalik, vähendada heidet ja selle mõju kogu keskkonnale.

Parima võimaliku tehnika mõiste defineeritakse järgnevalt:

- 1) *tehnika* - käitises kasutatavat tehnoloogiat ja käitise kavandamise, ehitamise, hooldamise, käitamise, tegevuse lõpetamise ning käitise sulgemise viis;
- 2) *võimalik tehnika* – käitajale mõistlikul viisil kättesaadavat nüüdisaegset tehnikat, mille kasutamine on kulusid ja eelseid arvesse võttes majanduslikult ja tehniliselt vastuvõetav ning tagab keskkonnanõuete parima täitmise;
- 3) *parim* - tõhusaimat kogu keskkonna kaitsmiseks.

Parima võimaliku tehnika hindamine ja määramine põhineb peamiselt käitiste tehnilisel tasemel, eriti saavutustel, mis on seotud heite tasemete ning moodustuvate jäätmete kogusega, materjali- ja energiamahukusega, keskkonnajuhtimisvahendite ja protseduuridega (EMAS; ISO 14001, Parima Põllumajandustava jne), aga ka majanduslike hinnangutega käitise keskkonnamajanduskäitiste nõuete (kaasa arvatud asukohast lähtuvad piirangud) täitmiseks tehtavatele jõupingutustele.

IPPC-direktiiviga võimaldatakse PVT rakendamisel teatavat paindlikkust, kuna geograafilisi, tehnilisi ja keskkonnamajanduskäitiste kaalutlusi saab lubade tingimuste kehtestamisel arvesse võtta. Euroopa Komisjon korraldab teabevahetust EL liikmesriikide ning tööstus- ja keskkonnaorganisatsioonide ekspertide vahel, et aidata lubasid väljaandvatel asutustel ja käitajatel määrata kindlaks PVT. Selleks on Komisjon võtnud vastu ja avaldanud parimat võimalikku tehnikat käsitlevad viitedokumendid - **Best Available Techniques Reference Documents (BREF)**.

Tänaseks on koostatud 33 BREF-i, mis on täies ulatuses ja tasuta kättesaadavad EIPPCB koduleheküljelt <http://eippcb.jrc.es/> ja ka Keskkonnaministeeriumi IPPC koduleheküljelt www.envir.ee/ippc.

BREF-id jaotuvad nn **vertikaalseteks** ehk tootmisharu BREF-ideks ja **horisontaalseteks** ehk mingit funktsionaalset tegevusvaldkonda, mis on ühine mitmetele tootmisharudele, kirjeldavateks BREF-ideks. Näiteks kuuluvad vertikaalsete BREF-ide hulka: Tsemendi ja lubja tootmise BREF, Tselluloosi ja paberi tootmise BREF, Nafta ümbertöötamistehaste BREF, Suurte põletusseadmete BREF, paljud BREF-id keemiatööstuse eriharudele, Intensiivse looma- ja linnukasvatuse BREF jne. Horisontaalsete BREF-ide hulka kuuluvad : Heitgaaside

puhastamise BREF keemiatööstusele, Külmutustehnika kasutamise BREF, Ladudest lähtuva saasteheite BREF, Heitvee ja -gaaside puhastamise BREF, Energiakasutuse efektiivsuse BREF jne. EIPPCB koostab vaid neid viitedokumente, mille kasutusulatus Euroopas on lai (st nendest on huvitatud enamik liikmesriike).

2.4 Väljastatud keskkonnakompleksload

Ülevaade keskkonnakompleksloa kohuslastest on esitatud Keskkonnaministeeriumi kodulehel: www.ippc.envir.ee³. See andmebaas annab jooksva ülevaate nii keskkonnakompleksloa kohuslastest kui ka luba taotlevatelt ettevõtetest, samuti nendest, kellele on loa andmisest keeldutud ja kes ei ole veel luba taotlenud. Nimetatud andmebaas on mitteametlik. Küll on aga see andmebaas kujunenud peamiseks informatsiooniallikaks nii ametnikele kui ka teistele huvirühmadele kuna on ülevaatlik ning süsteemne.

Käitistele väljastatud keskkonnalubade elektroonilise versiooniga on võimalik tutvuda keskkonnalubade infosüsteemis. Infosüsteem on kättesaadav Keskkonnaministeeriumi Keskkonnateabe Keskuse (KTK) kodulehel: <http://klis.envir.ee>⁴.

Juriidilist jõudu omavad kompleksload on esitatud allkirjastatud kujul paber kandjal kahes eksemplaris. Valimi suuruse tõttu võeti uuringu aluseks eelkõige KTK keskkonnalubade avalikus andmebaasis (KLIS2) kättesaadavad pdf- või doc-formaadis kompleksload. KLIS süsteemis on esitatud väljastatud komplekslubasid erinevalt, on load, mis on allkirjastatult pdf-formaadis või allkirjastamata doc-formaadis. Samas tuleb märkida, et uuringu koostamise ajal polnud mitmed load KLIS2-s kättesaadavad, mistõttu kasutati kas KLIS süsteemi vanemat versiooni või Keskkonnaministeeriumi IPPC-kodulehel olevaid komplekslubasid. Uuringu läbiviijad ei kasutanud KLIS2 süsteemi sisestatud lubasid uuringu läbiviimisel, kuna antud keskkonnas oli raske orienteeruda ning sisestatud load olid osaliselt esitatud. Küll aga loeti KLIS2 eraldi failidena lisatud asukohakaarte pdf- või doc-formaadis lubade osadeks.

2.5 Varasemad uuringud

Käesolevas uurimistöös on tuginetud eelkõige Eesti Keskkonnajuhtimise Assotsiatsiooni (EKJA) poolt Keskkonnaministeeriumi tellimisel 2008. aastal läbi viidud uuringu „Suurtööstuse ressursisäästlikkusele suunamine ja senise töö tulemuslikkus” ning 2009. aastal Säästva Eesti Instituudi poolt läbiviidud „Keskkonnatehnoloogilise innovatsiooni arendamine” tulemustele, mille tellijaks oli samuti Keskkonnaministeerium.

2008. aastal läbi viidud Eesti Keskkonnajuhtimise Assotsiatsiooni poolt Keskkonnaministeeriumi tellimisel teostatud uuring **“Suurtööstuse ressursisäästlikkusele suunamine ja senise töö tulemuslikkus”** näitab, et suuremal osal Keskkonnaameti ja Keskkonnainspektsiooni töötajatel pole tehnilist (inseneri) haridust. Tehnoloogiliste protsesside ebapiisav mõistmine takistab PVT nõuetele vastavuse määramist ja PVT-põhiste loatingimuste seadmist. Samuti selgus, et keskkonnakompleksloa taotluse menetlemise koormus varieerub suuresti erinevates keskkonnaameti regioonides, loavormid on segased ja täitmine keerukas ning loatingimuste sätestamise tase on ka erinev.

2009. aastal Keskkonnaministeeriumi tellimisel läbi viidud uuringu **„Keskkonnatehnoloogilise innovatsiooni arendamine“** käigus keskenduti peamiselt käitiste PVT-le vastavuse osas hinnangu andmisele. Selgus, et PVT võrdlushinnang ja loatingimuste sätestamine

³ Viimati külastatud 17.11.2010

⁴ Viimati külastatud 29.11.2010

kompleksloas tuleneb eelkõige loataotluse koostaja pädevusest, loa väljaandja pädevusest ning PVT viitedokumendi (BREF-i) olemasolust ja kvaliteedist. Kompleksloa taotluses esitatud tehnilise teabe mõistmine ja loatingimuste seadmine (sh PVT nõuetele vastavuse määramine) eeldab, et loa andja omab vastava valdkonna tehnoloogiaalast pädevust, kuna keerukamate tööstusvaldkondade puhul võivad ametnikud kokku puutuda väga spetsiifilise tehnilise teabega. Seega load väljastatakse tihtipeale nii, et suurt rõhku ei pöörata loataotluses esitatud PVT-ga seotud andmete korrektsusele ja vastavusele määruse⁵ nõuetega.

⁵ RTL 2006, 13, 208. Keskkonnaministri 20. jaanuari 2006. a määrus nr 6 „Keskkonnakompleksloa sisu täpsustavad nõuded ja keskkonnakompleksloa vormid“.

3 Metoodika kirjeldus

Käesoleva uurimistöö metoodika põhineb eelkõige asjassepuutuvate dokumentide (Saastuse kompleksse vältimise ja kontrollimise seadus ja selle alamad õigusaktid, PVT referentsdokumendid (BREFid) ja muud PVT allikad) ja valitud käitiste komplekslubade analüüsil ning Keskkonnaameti spetsialistide küsitlusel saadud teabel ja kogutud andmete võrdlusanalüüsil. Uurimistöö viidi läbi järgmiste sammudena.

3.1 Komplekslubade kvaliteedi hindamise põhikriteeriumid

Komplekslubade hindamisel lähtuti eelkõige uuringus osalenud ekspertide pädevusest ja töökogemusest ning PVT puhul valdkondlikest BREF-idest. Komplekslubade üldise hinnangu andmisel võeti aluseks saastuse kompleksse vältimise ja kontrollimise seadus ning „Keskkonnakompleksloa sisu täpsustavad nõuded ja keskkonnakompleksloa vormid“⁶ määruse nõuded (*edaspidi* määrus). Loatingimuste ja sätestatud meetmete piisavust keskkonnakaitselisest seisukohast hinnati väljastatud loa vastavusest õigusaktide, sh. määruse nõuetele.

Komplekslubade analüüsil ei hinnatud väljastatud komplekslubade üldist IPPC ideoloogia järgimist ning kogu keskkonnakomplekslubade süsteemi efektiivsust (sh efektiivsuse ja loa kvaliteedi suhet).

Eeldati, et avalikult (KLIS-süsteemis või IPPC Eesti kodulehel) kättesaadavad kompleksload on ajakohased. Analüüsitud komplekslubade kvaliteedi hindamisel lähtuti kolmest põhi kriteeriumist:

- Kompleksloa vastavusest määruses toodud vormide ja tabelitega
- Kompleksloa tabelite täitmisest
- Kompleksloas esitatud tabelites oleva teabe asjakohasusest.

3.2 Analüüsitavate komplekslubade valimi määramine

Koostati analüüsitavate keskkonnakomplekslubade valim, kuhu kuulus sada keskkonnakompleksluba omavat käitist (vt lisa 1). Kompleksload jaotati vastavalt määruses⁷ toodud 10-nesse alltegevusvaldkonda. Valimisse kuulus igast alltegevusvaldkonnast minimaalselt 30 protsenti antud alltegevusvaldkonnas väljastatud keskkonnakomplekslubadest. Komplekslubade valimi koostamisel lähtuti ka lubade jaotusest Keskkonnaameti regioonides. Valim koostati selliselt, et selles sisaldus vähemalt 30 protsenti igas regioonis väljastatud komplekslubadest (vt lisa 2).

⁶ RTL 2006, 13, 208. Keskkonnaministri 20. jaanuari 2006. a määrus nr 6 „Keskkonnakompleksloa sisu täpsustavad nõuded ja keskkonnakompleksloa vormid“.

⁷ Vabariigi Valitsuse 7. mai 2002. aasta määrus nr 150. Keskkonnakompleksluba nõudvate alltegevusvaldkondade ja künnisvõimsuste kehtestamine ning olemasolevate käitiste käitajate poolt kompleksloa taotluste esitamise tähtaegade kehtestamine.

3.3 Komplekslubade kvaliteedi hindamise kontroll-leht

Komplekslubade kvaliteedi hindamiseks koostati kontroll-leht, mis oli aluseks lubade analüüsi läbi viimiseks. Kontroll-lehe täitmisega hinnati kompleksloa:

- üldist tausta (5 küsimust);
- PVT võrdlustabelis toodud ning (11 küsimust);
- kompleksloa koosseisu kuuluvaid valdkonniti määratud osasid (25 küsimust).

Kompleksloa kvaliteedi hindamiskriteeriumid on loodud vastavalt määruses nõutud kompleksloa sisu puudutavatele nõuetele. Kriteeriumid jagunevad vastavalt küsimuse sisule 2-st kuni 5 võimaliku vastusvariandini (vt lisa 3). Valimisse kuulunud väljastatud kompleksload hinnati vastavalt koostatud kontroll-lehele, seejärel koondati andmed ja teostati analüüs, mille tulemused on kokkuvõtvalt esitatud peatükis 4.

3.4 Keskkonnaameti spetsialistide intervjuude läbiviimise küsimustik

Eelnevalt koostatud küsimustikku täiendati lisaküsimustega pärast komplekslubade analüüsi läbiviimist. Uuringu teostajad leidsid, et omades ülevaadet analüüsitud komplekslubade tugevatest ja nõrkadest külgedest, on intervjuude tulemused kvaliteetsemad. Nõnda saadi vastused lubade analüüsil üles kerkinud küsimustele.

Keskkonnaameti keskkonnakompleksloa spetsialistide intervjuu küsimustiku (vt lisa 4) koostamisel lähtuti eesmärgist saada ülevaade:

- kompleksloa taotluse üldisest taustast ja menetlusest;
- kompleksloa spetsialistide hinnangust loataotluse kvaliteedile;
- kompleksloa tingimuste sätestamisest erinevates kompleksloa valdkondades;

Küsitlused toimusid regiooni kompleksloahalduritega näost-näku kohtumise teel ning vestlusega suhteliselt vabas vormis, järgides küsitluse struktuuri. Vestluste eesmärk oli uurida lubade menetlemise ja koostamise aluseid, praktikat ning teisi aspekte, mis väljastatud lubade hindamisel silma ei paistnud. Suhteliselt vabas vormis vestlus võimaldas puudutada kõiki olulisi küsimusi ja probleeme, mis konkreetsel spetsialistil oma töö käigus on tekkinud. Selliselt oli võimalik jõuda ka spetsiifiliste teemadeni, mis tulenesid näiteks käitiste eripäradest regioonis või regiooni enda töökorralduse eripäradest, aga ka ametniku enda mõtetest ja kogemustest.

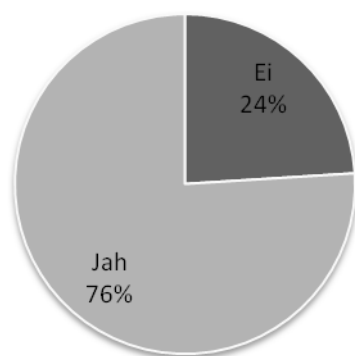
4 Valimisse kuuluvate komplekslubade analüüs

4.1 Loatingimuste analüüs määruse⁸ valdkondades

Antud peatükis esitatud analüüs põhineb sajalt valimisse kuulunud keskkonnakompleksloal, mille kvaliteeti hinnati vastava kontroll-tabeli alusel. Analüüsi tulemused on esitatud keskkonnakompleksloa struktuuri põhisel.

Analüüsitud komplekslubade ülesehitus ja üldandmed

Komplekslubade sisu struktuur on üldjoontes ühtne, erinevusi esineb tabelite järjestustes ning teatud peatükkide/tabelite olemasolus (nt asukoha kirjelduse peatükk). 2006. aastal kehtestatud keskkonnakompleksloa vorme järgivad valimist 76 kompleksluba, 24 loal on varasem, uuendamata struktuur (Joonis 1).

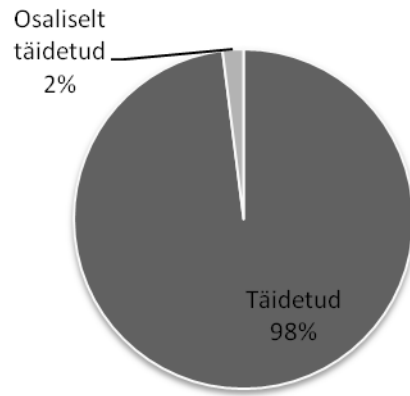

Joonis 1. Loa vormide ajakohasus

Seega ei ole 5 aasta jooksul suudetud peaaegu $\frac{1}{4}$ keskkonnakomplekslubadest viia kehtivate õigusaktide nõuetega kooskõlla. Samas on loa väljaandja kohustatud igal aastal üle vaatama kompleksloa nõuded, külastama käitist ning vajadusel luba uuendama.

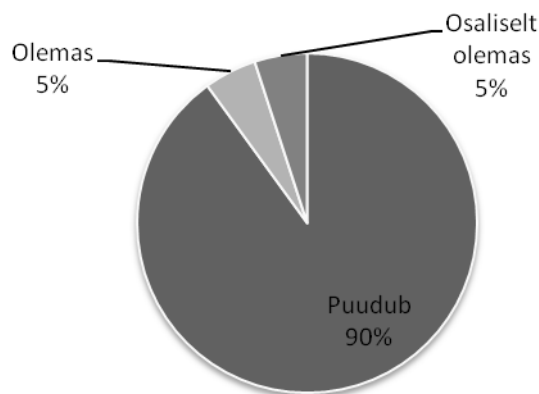
Keskkonnakompleksloa esileht käitise ja loa andja peamiste andmetega on valdavalt täielikult ja korrektselt täidetud, väiksemaid puudusi (osalist täitmist) esines vaid kahe valimisse kuulunud loa puhul (Joonis 2).

⁸ RTL 2006, 13, 208. Keskkonnaministri 20. jaanuari 2006. a määrus nr 6 „Keskkonnakompleksloa sisu täpsustavad nõuded ja keskkonnakompleksloa vormid“.

Joonis 2. Keskkonnakompleksloa esilehe täidetus

Enamasti puudub keskkonnakompleksloa koosseisus ette nähtud käitise asukoha kirjeldus (määruse „Keskkonnakompleksloa sisu täpsustavad nõuded ja keskkonnakompleksloa vormid“ § 4). Teatud tasemel kirjeldus oli loas toodud vaid 10% puhul (Joonis 3). Seejuures on loetud asukoha kirjelduse täielikuks olemasoluks vastavat peatükki asjakohase sisuga (5% lubadest). Osaliselt olemasolevaks asukoha kirjelduseks on loetud ka juhud (5% lubadest), kus kirjeldus küll puudub loa tekstis, kuid KLIS2 on kättesaadav asukohakaart eraldi failina.

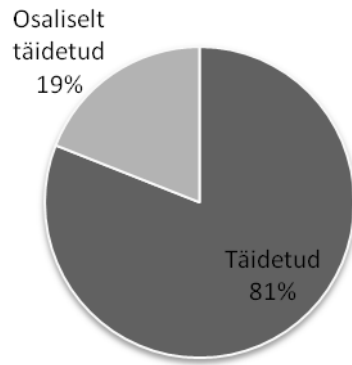

Joonis 3. Käitise asukoha kirjelduse olemasolu

Hea näide: Valdavas osas analüüsitud komplekslubades puudub käitise asukoha ja tegevuse kirjeldus. Erandina võiks välja tuua Puurmani Põllumajandusühistu kompleksloa, kus on vastav kirjeldus on esitatud.

Parima võimaliku tehnika rakendamine käitises

Keskkonnakompleksloa kohuslastest käitiste seadmed ja tehnoloogia peavad vastama parimale võimalikule tehnikale. Kasutusel oleva keskkonnajuhtimissüsteemi, seadmete ja tehnoloogia vastavus parimale võimalikule tehnikale (PVT) peab kirjeldatud olema vastavas kindla formaadiga tabelis. Ülevaade tabeli täitmisest on antud alljärgneval joonisel (Joonis 4).

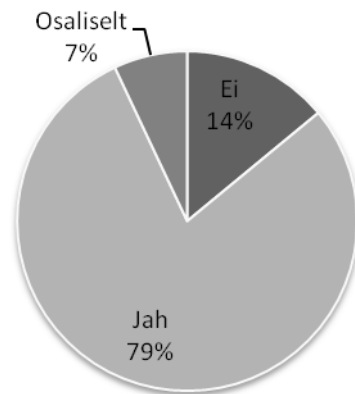

Joonis 4. Parima võimaliku tehnika tabeli täitmine

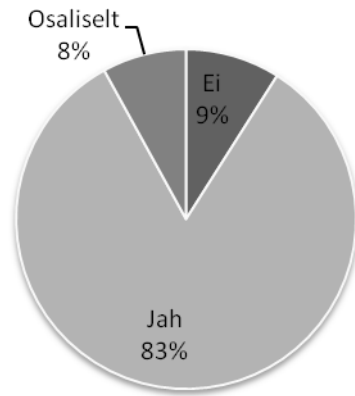
Täitmata PVT tabeleid valimis ei esinenud, küll aga tuleb ette tabeli osalist täitmist, kui täidetud pole kõik tabeli lahtrid. Teatud juhtudel ei olegi võimalik kõiki lahtrid asjakohase informatsiooniga täita (nt erikulude ja heite näitajad saab enamasti välja tuua vaid mõnede tootmisetappide kohta). Seega on osaliseks täitmiseks loetud juhud, kus analüüsija teadmiste põhjal on asjakohane informatsioon leitav, kuid pole tabelisse kantud, ning täitmata lahtrite osakaalu võib hinnata suureks.

Esineb PVT tabeleid, kus tabeli sees pole järgitud ühtset struktuuri – nt on PVT erikulude ja heite tulbas alguses referentsdokumendi tingimused (nagu peakski olema), teatud etapist alates aga juba kätise enda tingimused või muud kommentaarid. See muudab tegevuse PVT-le vastavuse hindamise keeruliseks.

Positiivne on, et PVT tabelis esitatud teave järgib tootmisprotsessi (Joonis 5). Seejuures on käsitletud ka abitegevusi, nagu näiteks jäätmekäitlus, ladustamine (Joonis 6).

Joonis 5. Tootmisprotsessi järgimine PVT tabelis

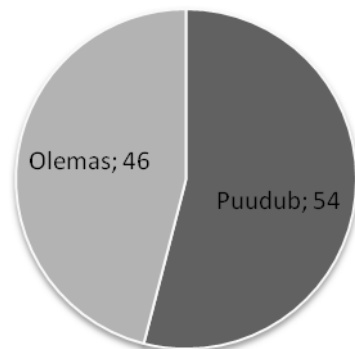

Joonis 6. Abitegevuste käsitlemine PVT tabelis

Hea näide: Valimisse kuulunud elektri ja soojuste tootmisega tegelevate käitiste komplekslubades on PVT võrdlustabelis kajastatud kasutusel oleva tehnoloogia ja seadmete kirjeldus esitatud tootmisprotsessi järgides, sh. on käsitletud ka keskkonnajuhtimist ja abitegevusi (nt ladustamine).

Erikulude ja heite näitajad on PVT tabelis piisaval tasemel välja toodud vähem kui poolte lubade puhul (47%), osaliselt (teatud ulatuses) on erikulude ja heite näitajad välja toodud 36% lubade puhul. Siinjuures tuleb arvestada, et alati ei ole numbrilised erikulude ja heite näitajad parima võimaliku tehnika viitedokumentidest kättesaadavad.

Suuremaks puuduseks on kasutatud PVT allika märkimata jätmine PVT tabeli juurde. Kuigi kompleksloa vorm näeb ette PVT allika ja valitud PVT nimetuse lisamise võimaluse PVT tabeli kohale, on need andmed enam kui pooltel juhtudel lisamata jäänud.

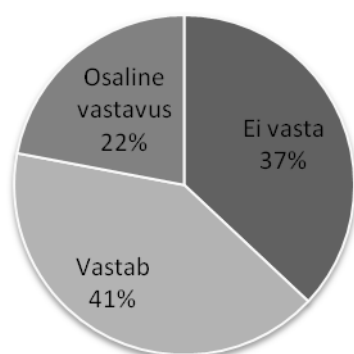

Joonis 7. PVT allika välja toomine

Hea näide: Kasutusel oleva keskkonnajuhtimissüsteemi, tehnoloogia ja seadmete nimetused ning PVT allikate ja erikulude/heitenäitajate korrektse esitamise näidetena (need on vaid mõned näited) võiks välja tuua Eesti Energia Eesti Elektri jaama, VKG Energia OÜ, OÜ Vasar, Tallinna prügilas AS, Põlva Piim Tootmine AS, Horizon Tselluloosi ja Paberi AS, Viisnurk AS (Ehitusmaterjalide divisjon) keskkonnaloa.

Eeltoodud probleem teeb raskeks hindamise, kas PVT tabeli täitmisel aluseks olnud andmed on asjakohased, s.t. kas on kasutatud kõige sobivamat PVT referentsdokumenti. Lubade puhul, kus kasutatud allikas oli välja toodud, oli see üldjuhul (87% lubadest) asjakohane. Teistel juhtudel oleks võinud kasutada lisamaterjali (nt oli kasutatud refereerivat dokumenti algallika asemel või oleks pidanud kasutama mitut PVT allikat). Vale PVT dokument oli kirja pandud vaid ühel juhul (veisekasvatuse PVT seakasvatuse puhul).

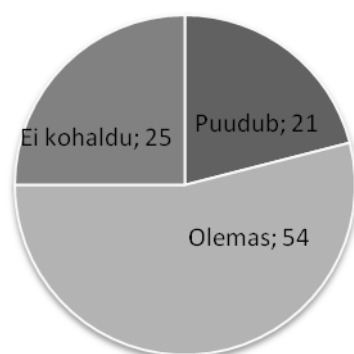
Analüüsitud käitistest ei vastanud PVT tabeli põhjal mingi tootmisetapi tõttu PVT-le 37%, lisaks ei vastanud osaliselt (tingimuslikult) PVT-le veel 22% käitistest. PVT-ga kogu ulatuses kooskõlas olevaid käitisi oli valimis seega alla poole (Joonis 8), mis on üsna üllatav tulemus arvestades, et kõik käitised pidid vastama parimale võimalikule tehnikale 30. oktoobriks 2007.

Joonis 8. Käitise vastavus parimale võimalikule tehnikale

Enamasti võib eeltoodud käitise PVT-le vastavuse lugeda PVT tabeli põhjal põhjendatuks. Informatsiooni jääb vastavusmärke õigsuse hindamiseks puudu 12% juhtudest (siinjuures pole mõeldud PVT allika olemasolu vaid PVT vastavuse tabelis toodud lahtrite sisu).

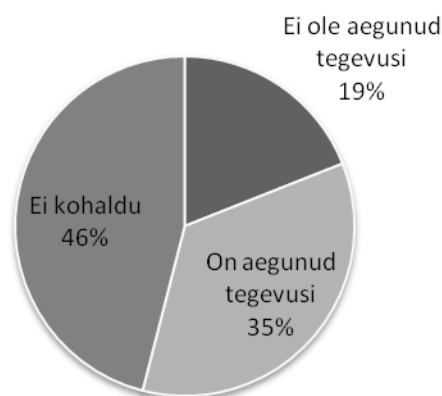
Kui parimat võimalikku tehnikat taotluse esitamise ajal ei rakendata, tuleb tegevuskavas märkida, kuidas ja millal seda tehakse. PVT rakendamise tegevuskava puudus 21 loas, kus selle olemasolu oleks PVT-le mittevastavusest lähtuvalt vajalik (Joonis 9).

Joonis 9. PVT rakendamise tegevuskava olemasolu

Ligi 35% juhtudel oli PVT rakendamise tabelis aegunud tegevusi (Joonis 10). Põhjuseks võib olla, et tegevusi ei ole suudetud veel rakendada, sellisel juhul tuleks kuupäevi uuendada (tähtaega pikendada). Teine võimalus on, et ülevaatuste ja loa uuendamiste käigus pole süsteemselt kogu luba läbi töötatud. Siin on muidugi raskuseks see, et seaduse järgi tähtaegu pikendada pole võimalik.

Positiivse poole pealt leidsid ka lubasid, kus ellu viidud tegevuste juurde oli tehtud vastav märge ühes rakendamise ajaga, mida võib lugeda paremini jälgitavaks loa uuendamise viisiks tegevuste tabelist kustutamise asemel.

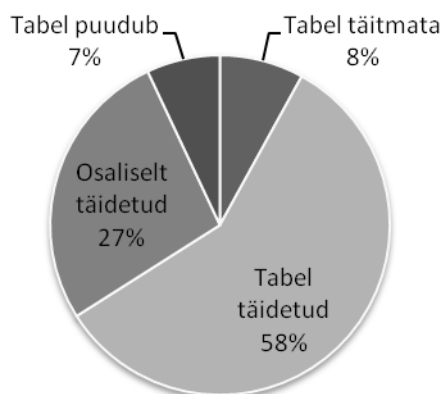
Joonis 10. Aegunud tegevused PVT rakendamise tegevuskavas

Saasteheite vältimise ja vähendamise ning ressursside säästliku kasutamise ja taaskasutamise meetmed

Lisaks saasteheite vältimise ja vähendamise meetmete tabelile, mis järgneb loa struktuuri järgides eeltoodud PVT tabelitele, on keskkonnakompleksloas vajalikud ka säästliku kasutamise meetmed eri teemavaldkondade kaupa.

Enamasti on aga kõik vastavad meetmed koondatud ühte kohta – saasteheite vältimise või vähendamise meetmete tabelisse. Lubade analüüsis on sellist käsitlust loetud korrektseks.

Nimetatud tabel on piisavalt ja asjakohaselt täidetud 58% lubades (Joonis 11). Tabel puudub või on täitmata 11% läbi vaadatud lubades, kuid sageli on meetmed kirja pandud liiga pealiskaudselt või jäetud osa vajalikke teemasid käsitlemata (27% lubadest).

Joonis 11. Saasteheite vältimise või vähendamise meetmete tabel

Kasutatud on ka loavormi, kus säästliku kasutamise meetmete jaoks on eri valdkondade all eraldi tabelid.

Kõige halvemini on lubades käsitletud jäätmetekke vältimise ja vähendamise ning jäätmete taaskasutamise ja kõrvaldamise meetmeid; samuti toorme, abimaterjalide, pooltoodete ja kemikaalide, kasutamise või taaskasutamise meetmeid. Ligi pooltel (53%) lubadel ei saa kajastatud meetmeid lugeda piisavateks ega asjakohasteks. Probleeme on asjakohase käsitleusega ka lõhna, müra ja vibratsiooni vältimise ja vähendamise meetmetega, kus piisavaks saab lugeda 49% lubade käsitlust, millele lisanduvad 6 luba, kus nimetatud teema eeldatavasti asjakohane ei ole.

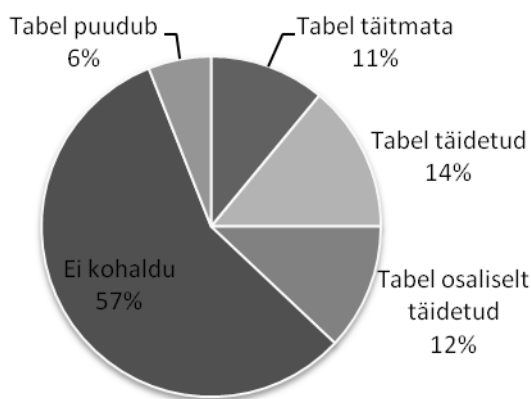
Kõige asjakohasemad ja paremini kajastatud on vee säästliku kasutamise või reovee taaskasutamise meetmed. Vastavad meetmed puuduvad 15%-l lubades ning on piisavalt ja asjakohaselt täidetud 71%-l lubades (14%-l lubadest võib meetmeid pidada osaliselt käsitletuks või asjakohaseks).

Toorme ja abimaterjalide kasutus jms

Ohtlike aineid mittesisaldava toorme ja abimaterjalide tabel on enamikes (95%) lubades täidetud ning tundub asjakohane.

Samuti on lubades olemas ning täidetud ohtlike aineid sisaldava toorme ja abimaterjalide tabel. Probleeme täitmisel täheldati 12 loa puhul.

Ohtlike aineid sisaldava toote säilitamise tabeli täitmisel on enam segadust ja seda vaatamata asjaolule, et enam kui pooltes käitistes ohtlike tooteid ei esine. Tabelisse on mõningates lubades kantud näiteks käitise toote asemel hoopis käitises kasutatavaid abimaterjale (kasutatav kütus, pesu- ja desoained). Samas esineb ka vajalike andmete puudumist. Ülevaade tabeli täitmisest on esitatud alljärgneval joonisel (Joonis 12).

Joonis 12. Ohtlike aineid sisaldava toote säilitamise tabel

Samuti on ebapiisavalt täidetud kemikaale või tooret sisaldavate mahutite ja hoidlate kirjeldus ning kaitsemeetmed. Tabel on täielik ja asjakohane 42% lubadest, tabel puudub 24% lubadest (siia pole arvestatud lubasid, mille puhul tabel polegi vajalik, kuna teema pole asjakohane) ning on täitmata või puudulikult täidetud 29% lubadest.

Veekasutus

Veega seotud tabelid on lubades üldjuhul asjakohaselt ja täielikult täidetud (81% lubadest). Tabelid puuduvad või on täitmata üksikutel juhtudel.

Nagu eespool välja toodud, on suhteliselt hästi käsitletud ka vee säästliku kasutamise ja reovee tekke vähendamise meetmeid.

Välisõhu saastamine

Suhteliselt korrektseks võib lugeda ka välisõhu saastamist käsitlevat lubade osa. Vastavad tabelid puudusid vaid ühes loas, korrektselt täitmata olid seitsme kompleksloa välisõhu saastamise tabelid. Osalisi puudusi esines 25% käitiste tabelites. 65% lubade välisõhu saaste osa võib lugeda täielikuks ja asjakohaseks.

Jäätmekäitlus

Jäätmehooldust käsitlevad tabelid on täielikult täidetud 70% lubadest, ligikaudu viiendikul lubadest esines tabelite täitmisel osalisi puudujääke. Probleemina tuli välja, et sama tegevusvaldkonna käitiste lubades on jäätmekäitlust käsitletud erinevas ulatuses – ühes loas on täidetud kõik jäätmekäitlusega seotud tabelid, teises loas toodud viide, et kuna pole tegu jäätmekäitlejaga, pole tabelid asjakohased. Võib järeldada, et puudub ühtne arusaam, milliste tabelite täitmine on vajalik ning mis ulatuses.

Kütuse- ja energiakasutus

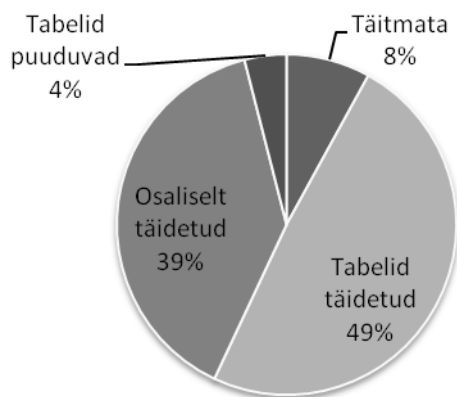
Kütuse kasutamise, energia tootmise ja tarbimise tabelid puuduvad või on täitmata vaid 3% lubadest. Mõningaid puudujääke täitmisel esines 21% lubadest. Tegemine on rahuldavalt täidetud loa osaga.

Lõhn, müra, vibratsioon

Probleemseks keskkonnakompleksloa osaks võib lugeda välisõhus levivat lõhna, müra ja vibratsiooni käsitlevaid tabeleid. Üldjuhul ei ole vastavaid näitajaid käitiste juures mõõdetud. Tabelite täitmisel kasutatakse seetõttu üldiseid hinnanguid või viidet õigusaktides määratud piirväärtustele. Piisavaks võib tabelite täidetust lugeda vaid 45% lubade puhul. 39% lubades on vastavad tabelid täidetud osaliselt ning ülejäänud lubades tabelid puuduvad või on tühjad.

Käitise omaseire

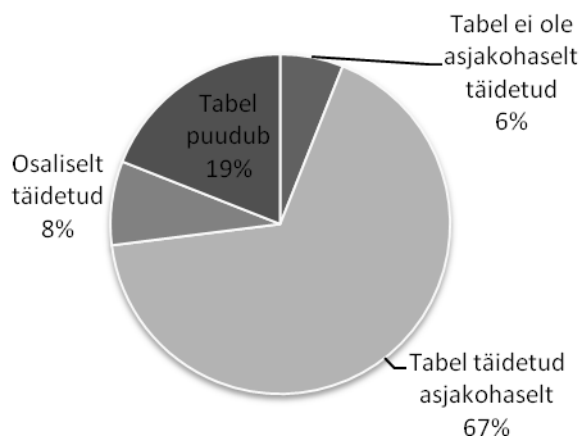
Omaseire tabelid on keskkonnakomplekslubadest ligikaudu pooltes asjakohaselt ja täielikult täidetud, ligi 40% lubadest võib seirevaldkonda lugeda puudulikult käsitletuks. Ülejäänud 12% lubades on vastavad tabelid puudu või täitmata (Joonis 13).

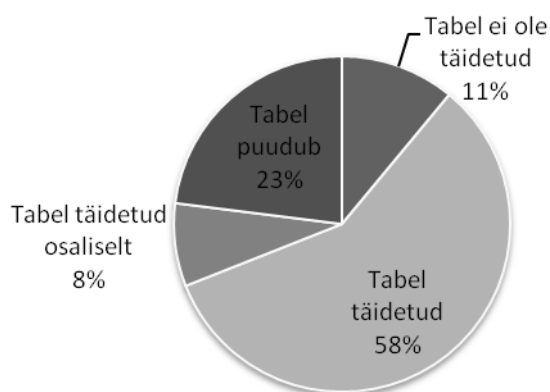
Joonis 13. Käitise omaseire tabelite täidetatus

Õnnetuste vältimine, tegevushälbed ja käitise sulgemine

Õnnetuste vältimise ja tegevushälvete tabelid puuduvad ligikaudu viiendikus lubades (Joonis 14, Joonis 15). Lubades, kus tabelid on olemas, on need üldjuhul suhteliselt asjakohaselt täidetud.

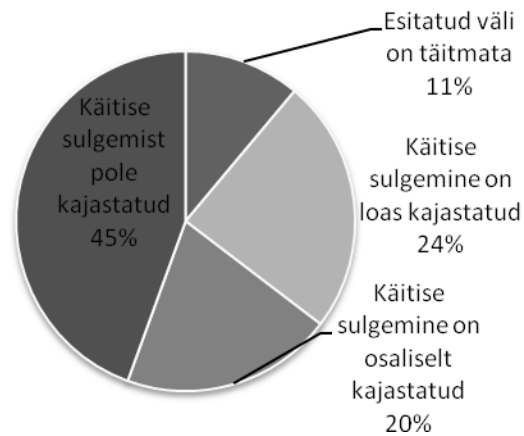
Joonis 14. Õnnetuste vältimise tabeli asjakohasus

Joonis 15. Tegevushälvete tabel

Käitise sulgemisega seotud teave on sageli esitatud jäätmehoolduse osas. Sealjuures on välja toodud ka aspekte, mis otseselt jäätmehooldusega seotud ei ole. Lisaks jäätmehoolduse peatükile, kajastatakse, sõltuvalt käitisest, sulgemisjärgseid meetmeid ka tabelis „muud asjakohased meetmed”. Neil juhtudel on siiski arvestatud, et sulgemisjärgsed meetmed on kompleksloas kajastatud.

Kompleksloa vormides pole etteantud kujul nõutud sulgemisjärgsete meetmete esitamist. Määruse järgi peab olema kajastatud sulgemisjärgsete meetmete ja järelhoolduse abinõude teave tekstina või vabas vormis koostatavate tabelite kujul. Kuna pole nõutud kindlas formaadis teavet, näitab ka analüüsi tulemus, et väga paljudel juhtudel (56% lubadest) on käitise sulgemise osa jäetud üldse kajastamata (Joonis 16).

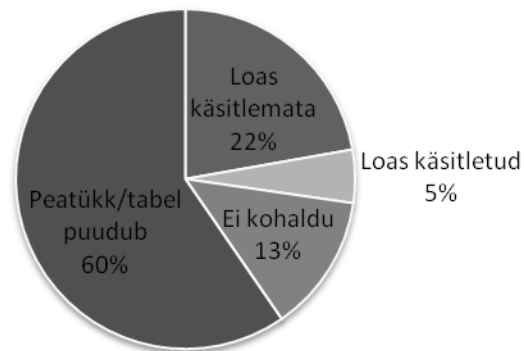

Joonis 16. Käitise sulgemine

Hea näide: Valdavas osas analüüsitud komplekslubades on õnnetuste vältimise, tegevushälvete ja käitise sulgemise korral kasutatavate meetmete tabelid kas osaliselt või täiesti kajastamata. Heade näidetena, kus nimetatud teave on piisaval tasemel esitatud, võib välja tuua AS Biodiesel Paldiski ja Eesti Energia Iru Elektriijaama komplekslood.

Kaug- ja piiriülene saastus

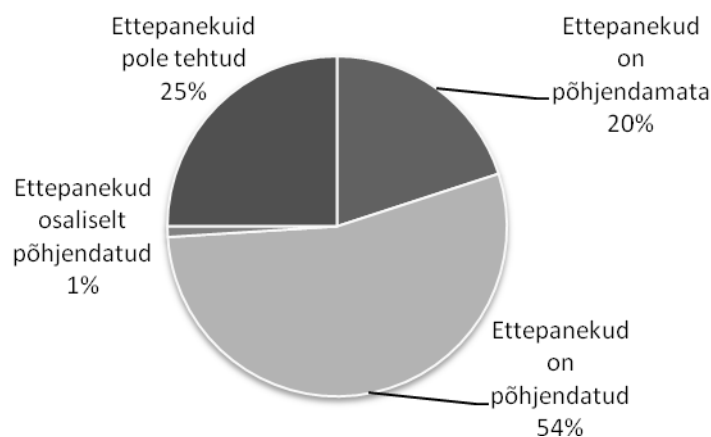
Kaug- ja piiriülene saastus on komplekslubades üldjuhul kajastamata (Joonis 17). Eeldada võib, et enamus valimisse kuulunud käitiste puhul piiriülest saastust ei esine. Samas oleks korrektne taolistel juhtudel lisada vastav märge, et piiriülene mõju ei ole asjakohane. Viimast on tehtud vaid 13 analüüsitud loa puhul.

Joonis 17. Kaug- ja piiriülene saastus

Kompleksloa menetlemine ja kontroll

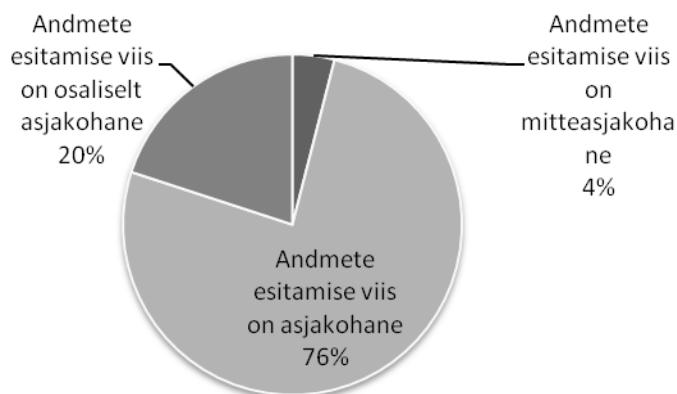
Esitatud kirjalike ettepanekute arvestamine on põhjendamata 20% lubade puhul (Joonis 18). Veerandi analüüsitud lubade puhul ettepanekuid loale ei esitatud.

Joonis 18. Kirjalikud ettepanekud ja nende arvestamine

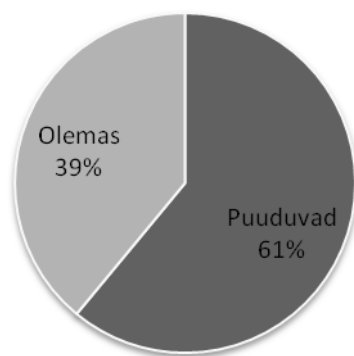
Andmete esitamise viis on enamasti lubades asjakohane (Joonis 19). Puudulikuks võib lugeda lubasid, kus tabelisse on andmete kohta märgitud „vastavalt seadusele”. Loa omanikule on kahtlemata vajalik vähemalt viide vastavatele konkreetsetele õigusaktidele, millest juhinduma peab.

Lisaks tuleb välja tuua asjaolu, et sama tegevusvaldkonna kätistele on aruandluse nõudmised esitatud erinevas mahus.

Joonis 19. Andmete esitamise viisi asjakohasus

Enamike (s.o 60%) lubade puhul on puudu viimase aasta ülevaatus tulemused (Joonis 20). Seejuures on loetud korrektseks 2009. aasta ülevaatusi ehk eelmise, mitte jooksva aasta ülevaatusi. Arvestades, et lubade analüüs viidi läbi 2010. aasta lõpus, võiks eeldada, et valdav osa 2010. aasta ülevaatusetest peaks antud ajahetkeks samuti olema läbi viidud.

Joonis 20. Iga-aastase ülevaatuse tulemused

Tulemus näitab, et uuenduste/täienduste lubadesse sisse viimine toimub olulise ajalise viibega või ei toimu üldse. Mitmetel juhtudel puuduvad ülevaatuste tulemused ka varasemate aastate kui 2009. kohta.

Kompleksloa vaidlustamine ja kompleksloa andmise põhjendus on piisav 82% lubade puhul. Mitmes loas on piiratud viitega Keskkonnaameti regiooni juhataja korraldusele või napi viitega saastuse kompleksse vältimise ja kontrollimise seaduse või selle alamaktide punktidele.

4.2 Tegevusvaldkondade analüüs

Analüüsi käigus ei ilmnenud olulisi erinevusi tegevusvaldkondade lõikes. Enamus eelpool toodud märkusi kehtivad üldjuhul kõigis tegevusvaldkondades väljaantud lubade kohta. Näiteks **puudutab kõiki valdkondi käitise asukoha kirjelduse puudumine.**

Lubade analüüsimine tegevusvaldkondade lõikes näitas pigem asjaolu, et ühe tegevusvaldkonna load võivad sisaldada erineva täpsusastmega andmeid ning erinevalt on tõlgendatud loa osade täitmise vajadust. Niisiis ilmnevad kõikumised lubade hinnangulises kvaliteedis pigem üksikute lubade mitte tegevusvaldkondade lõikes.

Mõningad erinevused siiski esinevad, näiteks on ainsa tegevusvaldkonnana kõigi loomakasvatuskäitiste load uutel, 2006. aastast kehtima hakanud vormidel. **Vanad vormid on endiselt kasutusel eelkõige elektri- ja soojuse tootmise käitiste puhul, aga ka näiteks metallide tootmise ja töötlemise valdkondades.** Erinevused tulenevad eeldatavalt lubade välja andmise ajast – kõiki vanemaid lubasid ei ole uuendamise/ülevaatuse käigus uutesse vormidesse ümber kantud või ei ole lubade uuendamist toimunud.

Puuduvate või täitmata tabelite/peatükkide osakaal on kõige väiksem ehk üldine kvaliteet seeläbi kõige parem sea-, veise- ja linnukasvatuse, keemiatööstuse ning metallide tootmise ja töötlemise valdkondades.

Alljärgnevalt on toodud lühiülevaade tegevusvaldkondadest, mille osakaal valimis (ehk ühtlasi ka kõigi välja antud keskkonnamuudatuste hulgas) on piisav⁹, et selle põhjal võiks teha kokkuvõtteid. Arvestama peab, et tegu on siiski üldistustega.

⁹ Piisavaks lubade hulgaks loeti, kui valimisse kuulus 30% tegevusvaldkonnas kehtivatest komplekslubadest.

Sea-, veise- ja linnukasvatus

Enim on keskkonnakomplekslubasid välja antud loomakasvatuse valdkonnas. Antud tegevusvaldkonnast valiti analüüsi seetõttu ka enim lubasid - sea-, veise- ja linnukasvatuseettevõtted moodustasid 50% kogu valimist.

Enamike teemade käsitus on loomakasvatuse valdkonna lubades võrreldes teiste valdkondadega suhteliselt ammendav.

Antud valdkonna PVT tabelites on järgitud nii tootmisprotsessi kui käsitletud ka abitegevusi. Puudusteks on kasutatud PVT allika mittenäitamine enam kui pooltel lubadel ning ebapiisav erikulude ja heite näitajate välja toomine.

Ligi pooled käitistest **ei vasta tabelite põhjal parimale võimalikule tehnikale** ning palju puudusi on PVT rakendamise tegevuskava tabeliga – sageli on tabelis aegunud tegevusi või puudub tabel üldse.

Mitmeti tõlgendatud on ohtlike aineid sisaldava toote tabeli täitmist, kuhu on kirja pandud kasutatud abimaterjale.

Välisõhu saastamist käsitlevate andmete puhul on ligi kolmandikus lubadest osad **tabelid puudu või ebapiisavalt täidetud.** Olulisel osal lubadel võib ebapiisavaks lugeda ka välisõhus leviva müra, vibratsiooni ja lõhna tabeleid (puudulikud ligi pooltel lubadel) ning käitise omaseire käsitlemist.

Enam kui poolte lubade puhul puudub iga-aastase ülevaatus viimase aasta tulemuste kirjeldus.

Jäätmekäitus

Jäätmekäitluse valdkonna ettevõtted vastavad enamuses PVT nõuetele. Vastupidiselt loomakasvatuskäitistele ei ole aga enamuste lubade **PVT tabelite täitmisel järgitud tegevusprotsessi.**

Valdavalt asjakohaselt on täidetud toorme ja abimaterjalide ning kütuse ja energia kasutamise tabelid. Toorme, abimaterjalide, energia ja kütuse jm säästliku kasutamise või taaskasutamise ning samuti välisõhu saaste ja müra vältimise ja vähendamise meetmete tabelid aga puuduvad või on täidetud mitteasjakohaselt.

Sarnaselt loomakasvatuseettevõtetega puuduvad viimase ülevaatus tulemused.

Elektri- ja soojustootmine; kütuse ja koksi tootmine, rafineerimine ning tahke kütuse utmine

Energeetika valdkonna käitiste keskkonnakomplekslubades on üldiselt **hästi täidetud PVT võrdlustabelid.** Seejuures on enamikes lubades kirjas ka PVT määramisel aluseks olnud juhenddokument.

PVT-le vastavad täielikult vaid veerand käitistest ning lubades puuduvad vajalikud PVT rakendamise tegevuskavad.

Asjakohaselt on täidetud toorme ja abimaterjalide tabelid, kuid poolte lubade puhul on puudulikuks ohtlike aineid sisaldava toote tabelid. Kolmveerandi lubade puhul on puudusi käitise omaseire käsitluses.

Metallide tootmine ja töötlemine

Metallide tootmise ja töötlemise valdkonnas on peamised puudujäägid seotud **aegunud tegevustega PVT tegevustabelis ja saasteheite vältimise või vähendamise meetmete tabeli ebapiisava täitmisega.**

Samuti on sarnaselt kõigile valdkondadele puudu asukoha kirjeldused ning viimase aasta ülevaatus tulemused. Kõigis valimisse kuulunud valdkonna lubades olid aga piisavalt ja asjakohaselt täidetud ohtlike aineid sisaldava ja mittesisaldava toorme, abimaterjalide jne tabelid. Üldjuhul olid rahuldavalt täidetud ka teised keskkonnapakettide osad.

4.3 Regioonide analüüs

Regioonide vahelisi erinevusi mõjutab osaliselt tegevuste jaotumine põllumajanduslike- ja tööstuspiirkondade vahel, kuid nagu eelnevas peatükis selgitatud, **ei ole tegevusvaldkondade vahelised erinevused väga suured.** Peamised puudujäägid lubade kvaliteedis on üldjuhul kõigis valdkondades sarnased.

Praktiliselt kõigis regioonides leidub selliseid väljastatud lubasid, kus load vastavad üldjoontes määruse nõuetele (load sisaldavad kõiki nõutud tabeleid) kui ka sellised, kus osa tabeleid oli puudud. Üldistavalt võib öelda, et **kõige vähem puudujääke** (puudevate või täitmata tabelite/peatükkide näol) ilmnes **Harju-Järva-Rapla regioonis ning Jõgeva-Tartu regioonis.** Mõlemas regioonis on lubade keskmine kvaliteet suhteliselt hea (puudevate väga halvasti täidetud või puudulike lubade näited). Harju-Järva-Rapla regiooni lubade puhul võib uurimistöö läbiviijate arvamusele positiivsena täheldada ka rutiini, kus käitise jaoks mittekohalduva tabeli puhul lisatakse ka mittekohaldamist selgitav põhjendus. Selline selgitus annab avalikus andmebaasis olevatele komplekslubadele, mida kasutavad ka välised huvirühmad, hea ülevaate käitise tegevusest ja toimimisprotsessidest.

Enim **puudujääke esines** kokkuvõttes **Viru ja Põlva-Valga-Võru regioonis.**

Viru regiooni puhul mõjutab puudujääkide suurt osakaalu kindlasti ka asjaolu, et enam kui pooled lubadest on endiselt vanadel vormidel, mistõttu ei ühti täielikult uute nõuetega. Enamikes regiooni lubades (25 luba 29-st) puudevate viimase aasta ülevaatus tulemused, mis viitab sellele, et lubasid (s.t. KLIS-is kättesaadavaid lubade versioone) ei ole jooksvalt täiendatud. Regiooni **iseloostustab ka lubade kvaliteedi ebaühtlus** – on nii häid näiteid kui halbu näiteid.

Põlva-Valga-Võru regioon on lubade valim suhteliselt väike, mistõttu paari halva näite sattumine valimisse mõjutas üldmuljet. Valimis on näiteks luba, mille avalikus versioonis on täidetud vaid PVT võrdlustabel ning ohtlike aineid mittesisaldava toorme, abimaterjalide tabel - ülejäänud luba koosneb ainult tühjast tabelipäimest. Enamike lubade läbivaks probleemiks on nimetatud regioonis näiteks **PVT allika viite puudumine.**

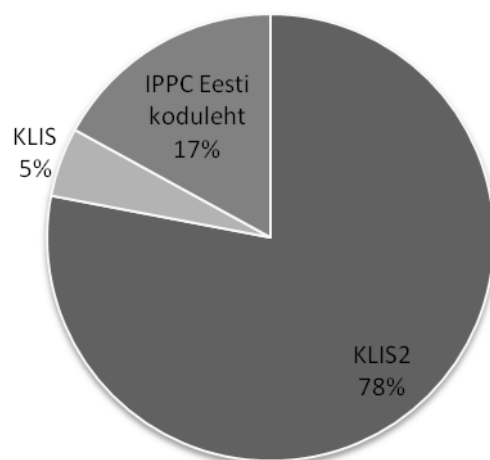
4.4 Üldised tähelepanekud

Enamik keskkonnapakettide lubasid (78%) on kantud **keskkonnapakettide andmebaasi uuemasse versiooni KLIS2** (Joonis 21). Siiski jäi valimisse ka lubasid, mis KLIS2 leitavad ei ole, kuid on kättesaadavad andmebaasi vanemast versioonist (KLIS) või Keskkonnaministeeriumi IPPC Eesti kodulehelt¹⁰ (vt lisa 5). Mõnede lubade puhul võib arvata, et avalikult kättesaadavasse loa vormi ei ole kantud kogu informatsiooni (täidetud on vaid

¹⁰

www.ippc.envir.ee

mõned esimesed tabelid ning ülejäänud luba koosneb tabelipäistest ilma vastava sisuta). Samas eeldasid uuringu läbiviijad, et avalikult on kättesaadavaks tehtud siiski täielikud load.

Joonis 21. Valimisse kuulunud komplekslubade allikad

Lubade analüüsist tuli välja lubade lõikes **väga erinev tabelite täitmise vajaduste ja mõistete tõlgendamine**. Eriliselt palju erinevat tõlgendamist ja täitmist on jäätmekäitluse puhul (nt kas jäätmete kõrvaldamiskoha tabel on täitmist vajav või mitte). Samuti tekitab küsimusi näiteks ohtlike aineid sisaldava toote mõiste. Ohtlike aineid sisalduva toote säilitamise tabel on mitmete põllumajandustootjate puhul täidetud diiselkütuse vms kohta, mis on tootmiseks kasutatav abimaterjal mitte käitise enda toode, teiste valdkondade käitiste puhul aga näiteks abimaterjalina kasutatavate pesu- ja desoainete kohta.

Lisaks on lubades läbiv, et **tabeleid täidetakse sama valdkonna käitiste puhul väga erineva täpsusastmega**. Kõige ühtlasemad tunduvad veekasutuse osad, kus pole kuigi palju tõlgendamisruumi. Mida rohkem käitise enda andmeid, seda valikulisemalt on tabeleid täidetud või mitte täidetud ning tootmise sisendeid, väljundeid ja etappe välja toodud. See näitab, et osadelt käitistelt nõutakse rohkem andmeid või on nende taotlus olnud kvaliteetsem kui teistel samalaadsetel või on mõned load jäänud poolikult täidetuks. Intervjuudes põhjendati väljastatud kompleksloa tabelite sisu ja kvaliteeti eeskätt loataotluses esitatud materjali põhjalikkuse ja kvaliteediga. Valdavalt tuginevad loa väljaandjad taotluses esitatud teabele ning ei sea andmete õigsust kahtluse alla.

Puudub ühtne süsteem, **mida teha tabelite ja valdkondadega, mis antud käitise puhul ei ole asjakohased**. Üksikute lubade puhul on juures selgitus, et tabel ei kohaldu. Enamasti on tabel jäetud lihtsalt tühjaks, mis tekitab küsimusi (kas tühja tabeli põhjus on, et andmed pole asjakohased või on andmed jäänud kättesaadavasse loa versiooni üle kandmata või pole andmeid loataotluses esitatud). Samas on teatud juhtudel standardlause „andmeid ei esitata, kuna need pole konkreetse käitise puhul loa nõuete sätestamiseks vajalikud“ kantud ka tabelite juurde, mis peaksid konkreetse käitise puhul tegelikult olema täidetud (näiteks asukoha kirjeldus). Täitmist vajavate tabelite alla on mõningail juhtudel märgitud ka kirje „andmed puuduvad“, mis on ebaselge ning mida samuti ei saa korrektseks pidada. Kuigi eespool kirjeldatud juhtudel peaks selgitused koos motivatsiooniga olema väidetavalt kirja pandud korralduses, mis kuulub lahutamatu osana loa juurde, siis uuringu teostamise ajal ei olnud neid

avalikustatud keskkonnakomplekslubadele lisatud. Samuti ei ole teada, et need korraldused oleksid avalikult kättesaadavad.

5 Keskkonnaameti spetsialistide intervjuude tulemused ja analüüs

Käeoleva uuringu üheks eesmärgiks oli külastada ja intervjuuerida ka Keskkonnaameti spetsialiste, kes annavad välja komplekslubasid. Uuringu läbiviijad külastasid Keskkonnaameti kuue regiooni keskkonnakompleksloa haldureid, et selgitada välja kompleksloa menetlemise ja väljaandmise praktika, kompleksloa taotluse kvaliteet ning loatingimuste sätestamine. Järgnevalt on esitatud kokkuvõtte Keskkonnaameti kompleksloa spetsialistide intervjuude tulemustest ning nende analüüs.

5.1 Kompleksloa menetlus ja väljaandmine

5.1.1 Personal ja töökorraldus

Valdav osa intervjuudes osalenud Keskkonnaameti spetsialistide **erialane töökogemus** on rohkem kui kolm aastat, kuid on ka spetsialiste, kes antud töövaldkonnaga alles alustamas. Sellest sõltuvalt on ka kompleksluba väljaandvate spetsialistide pädevus/kogemus erinev. Kuna paljud kompleksload vajavad tehnilist arusaamist, on vähe selliseid spetsialiste, kes omaksid tehnilist- või insenerharidust. Eelkõige põhineb kompleksloa spetsialistide pädevus aga töökogemusel, iseseisval õppimisel, Keskkonnaameti korraldatud teabepäevadel ja valdkondlikel koolitustel. Pikema tööstaažiga ametnikud on läbinud 2004. aastal toimunud komplekslubade menetlemise ja keskkonnamõju hindamise koolituse, mis nende sõnul osutus väga kasulikuks.

Keskkonnakompleksloa **taotluse läbivaatamine**, võttes sealhulgas arvesse alltegevusvaldkonda ja käitise asukoha iseärasusi, on suhteliselt pikk protsess. Kompleksloa taotluse koosseisu kuuluvad erinevad valdkonnad, nagu näiteks parim võimalik tehnika, toore, abimaterjalid, vesi, õhk, jäätmed, kütused ja energia, vibratsioon ja müra, omaseire, õnnetuste vältimine ning muud teemad.

Küsitluste tulemusel selgus, et **komplekslubade menetlemise protsessi** osas on koostöö regiooni valdkondlike spetsialistide vahel erinev. Nimelt ütlesid osad spetsialistid, et nemad menetlevad kogu mahus kompleksloa iseseisvalt. Suurem osa loahaldureid kasutab regiooni valdkondlike spetsialistide abi vee, õhu või jäätmekäitlusega seotud spetsiifiliste probleemide lahendamisel ning kaasavad ka kompleksloa väljaandmise menetlusprotsessi. Hetkel puudub konkreetne protseduur kolleegide kaasamiseks ja enamasti küsitakse arvamust e-kirjaga või suuliselt ning ülesandeid Postipoisis¹¹ ei esitata. Intervjuule vastanud märkisid, et koostöö oma regiooni spetsialistidega on valdavalt hea. Spetsialistide koostöö erinevus regioonides tuleneb ilmselt ebaselgete korralduste, suuniste jagamisest või nende tõlgendamisest ning sõltub suuresti ka regioonides välja kujunenud rutiinist. Võttes arvesse kompleksloa keerukust, on võimatu ühel spetsialistil nii mitmes valdkonnas omada põhjalikke erialaseid teadmisi. Eriti raskeks läheb menetlusprotsess siis, kui tegemist on keeruka tehnoloogilise käitisega. Kompleksloa kvaliteedi tagamiseks ning spetsialistide normaalse töökoormuse säilitamiseks, peab kompleksloa halduril olema loa menetlemiseks piisavad teadmised kõikidest kompleksloa valdkondadest. Spetsiifiliste või detailsamate sisuliste küsimuste korral ning ka loa väljaandmise menetlusprotsessi on soovitatav kaasata valdkondlikke spetsialiste.

¹¹ Postipoiss on veebipõhine dokumendihaldustarkvara, mis võimaldab juhtida ja hallata saabuvald, väljaminevald ja sisemisi dokumente kogu elutsükli jooksul.

2010. aasta teisest poolest lisandus spetsialistide töökohustuste hulka keskkonnatasu arvutused. Spetsialistid väitsid, et **keskkonnatasu arvutus vähendab tunduvalt aega** komplekslubadega tegelemiseks. Mis tähendab, et põhitöök jääb varasema kaheteistkümne kuu asemel aega ligikaudu kaheksa kuud. Väga selgesti toodi intervjuude käigus välja, et lisandunud ja lisanduvate tööülesannete tõttu võib kannatada nii komplekslubade sisu kvaliteet kui ka pikeneda menetlusprotsess.

Küsimuste ja probleemide kerkimisel püütakse leida vastus/lahendus eelkõige oma regiooni sisemise pädevuse abil (valdkondlikud spetsialistid ja keskkonnakasutuse juhtivspetsialist), samuti konsulteeritakse ka teiste regioonide kompleksloa spetsialistidega. Menetlust ja tehnoloogilisi protsesse puudutavate küsimuste korral pööratakse Keskkonnaameti komplekslubade peaspetsialisti poole. Praegu ametlik protseduur ning tähtajad sisemiseks suhtluseks puuduvad.

Tavapäraselt töötavad spetsialistid **ametijuhendi ja õigusaktide** järgi, mis puudutab kompleksloa menetlemise protseduuri ning Keskkonnaameti sisest ja välist suhtlust. Juhul kui tekivad küsimused arendajatele, siis on suhtlemine ametnike puhul erinev. Mõned suhtlevad tihedalt ja lihtsamate küsimuste puhul formaalselt, teised eelistavad kõik küsimused kokku koguda ning kirjutada ametlik kiri. Selgus, et kompleksloa menetlemise kohta on koostatud protsessiskeem. Selle olemasolu aga mainisid üksikud intervjuule vastanud spetsialistid.

5.1.2 Tegevusvaldkonna toimimisest ülevaate saamine

Spetsiifiliste tegevusvaldkondade ja tehnikate puhul viib kompleksloa spetsialist end kurssi valdavalt loataotluses esitatud teabe põhjal. Kui antud käitise puhul on tehtud keskkonnamõju hindamine, siis kasutab spetsialist valdkonnaga tutvumiseks ka seda. Kolmel juhul mainiti, et kui on olemas sellele tegevusele vastav BREF¹², siis kasutatakse valdkonnaga kurssi viimiseks ka juhenddokumenti. Olukorras, kui spetsialistil tekib valdkonna või ettevõtte tegevusprotsesside kohta küsimusi, võetakse ühendust ettevõtte kontaktisikuga. Lisaks kasutatakse erinevaid Internetist kättesaadavaid materjale ning konsulteeritakse kolleegidega. Pärast kompleksloa taotlusega tutvumist külastatakse enamasti ka käitist, kuid kui käitise rajamisega pole veel alustatud, on raske hinnata nii loataotlust kui ka sätestada loa tingimusi.

5.1.3 Keskkonnalubade infosüsteem

Keskkonnalubade infosüsteem ehk KLIS on internetipõhine dokumendihalduse süsteem. Selle süsteemi eesmärgiks on tagada lubade ühtne menetlemine ning sidusus teiste andmebaasidega. Tavakasutajal on võimalik antud süsteemis tutvuda ja analüüsida kehtivate keskkonnalubade alusel toimuvat keskkonnakasutust. KLIS2 süsteemis on võimalik väljastatud komplekslubasid ka alla laadida (pdf- või doc-failina).

Infovahetus toimub uuenenud KLIS-i ehk KLIS2 baasil (vana andmebaas KLIS). Kompleksloa taotlus esitatakse elektroonselt või paberkujul ning kompleksloa spetsialist täidab esitatud andmete põhjal loa KLIS2 süsteemis. Sisestatud teabe kohaselt moodustab süsteem automaatselt doc- või pdf-(või muus) formaadis kompleksloa faili. Intervjuude käigus selgus, et kompleksloa haldajad korrigeerivad koostatud doc-formaadis luba,

¹² Best Available Technique Reference Document – BREF. Parima võimaliku tehnika rakendamise valdkondlikud juhendmaterjalid. <http://eippcb.jrc.es/reference/>

mistõttu puudub lubade „ühtne välimus”. Kompleksloa spetsialistide sõnul on pikaajalisem eesmärk see, et ettevõtte esitab loataotluse samuti KLIS2 süsteemi, ning spetsialist ei pea topelt enam andmeid süsteemi kandma.

Seoses KLIS2 süsteemiga on tekkinud kompleksloa spetsialistidel rida küsimusi ja probleeme, kuna süsteem pole saavutanud veel kasutajasõbralikkust, mistõttu teeb see töö raskemaks ja aeganõudvamaks.

Spetsialistid töid märkustena KLIS2 süsteemi kohta välja järgmist (siinkohal tuleb arvestada asjaoluga, et KLIS2 süsteemi arendamine ning muutmine veel käib, mistõttu alljärgnevalt toodud mured võivad olla nüüdseks juba lahendatud):

- Spetsialistid leiavad, et KLIS2 süsteemi kompleksluba on liiga vormipõhine ning lao sisu võib kaduma minna, kuna juurde ei saa lisada seletavat teksti. Näiteks, kui käitise puhul ei kohandu mõni tabel vms, siis spetsialist sooviks lisada, miks antud käitise puhul see tabel pole asjakohane. KLIS-süsteemis saab tabelite juurde lisada küll seletavat teksti, kuid väljatrükkis see ei kajastu ning selleks, et väljatrükk oleks korrektne, tuleb seda käsitsi korrigeerida. Olgugi, et põhjendused ja selgitused kompleksloas mittekajastuvate tabelite jms kohta esitatakse korralduses, pole see üldjuhul avalikult kättesaadav.
- Ühe ettepanekuna pakuti, et kompleksloale võiks juurde lisada ka taotluse ning KLIS2 peaks sisaldama vaid kõige olulisemat infot. Samuti leiti, et ülevaatusi ei peaks vormistama loa koosseisus, vaid eraldi dokumendina. See aitaks kokku hoida ajaressurssi, mis kulub suure hulga info KLIS-i sisestamiseks.
- Spetsialistide arvates võiks määruse (*Kompleksloa sisu täpsustavad nõuded ja keskkonnakompleksloa vormid, keskkonnaministri 20. jaanuari 2006. a määrus nr 6*)¹³ 2 lisse tabel 3 olla KLIS2 süsteemis meetmete lisamine paindlikum. Fikseeritud tabelis toodud meetmed/tegevused ei ühildu valdkondlikes määrustes (vee erikasutusluba, välisõhu saasteluba, jäätmeluba jne) toodud vormides meetmete/tegevuste tabelitega. Siiani on püüdnud spetsialistid neid meetmeid/tegevusi lisada kompleksloa vastava tabeli lahtrisse „muud asjakohased meetmed.” Soovituslik on muuta need tabelid paindlikumaks (nt valikuvariandid rippmenüuna), sh lisada valdkondlikest määrustest tulenevaid meetmeid/tegevusi.
- KLIS2 süsteemis asuvad iga valdkonna all heite vältimise ja vähendamise meetmete tabelid, selline vormistus kehtis vana määruse loa vormide puhul. Lubade analüüs ja intervjuud töid välja, et meetmete/tegevuste tabelite täitmine on ebaselge, kas meetmeid kajastada ühtses tabelis või igas valdkonnas. Sama teabe sisestamine kompleksloa erinevates osades pole aga mõistlik. Loogilise ülevaate saamiseks peaksid keskkonnakahju vältimist või vähendamist kajastavad meetmed olema koondatud ühte tabelisse (määruse lisa 2 tabel 3 vormi). Kindlasti muuta meetmete lisamine tabelisse paindlikumaks, võttes arvesse ka valdkondlikest määrustest (vesi, õhk, jäätmed) tulenevat meetmete/tegevuste tabelite sisu (vt ka eelmist alapunkti).
- KLIS2 süsteemis on vastuolu määruse nõuetega, kus kompleksluba peab koosnema määruse lisades 2-14 esitatud tabelivormidest, ehk iga valdkonna peatüki tabelite nummerdus algab ühest. Antud süsteemis on luba üles ehitatud nii, et tabelid tulevad järjest 1-70, kuid see on vastuolus määrusega. Valdav osa küsimustele vastanud spetsialistide arvates on parem nii nagu määruses

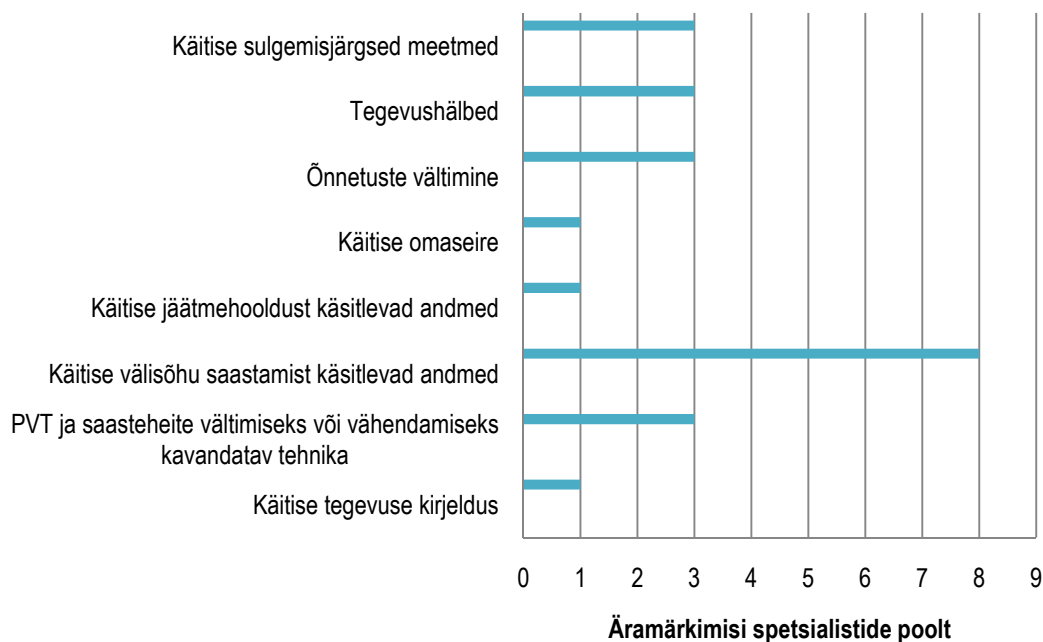
¹³ Edaspidiselt on „määruse” all käsitletud eelnevalt nimetatud õigusakti, kui pole märgitud teisiti.

sätetatud, kuid leidis ka neid, kelle arvates tabelite nummerdus 1-70 on parem. Põhjuseks toodi see, et iga-aastaste ülevaatuste käigus on lihtsam viidata konkreetse tabeli numbrile, kui pikale tabeli pealkirjale, mis tuleneks määrusest. Siinkohal tuleks jõuda kokkuleppele, kuidas ühtselt tabeleid nummerdada.

5.2 Kompleksloa taotluse kvaliteet

Kompleksloade kvaliteet sõltub suure osas loa taotlusest. Kuna loa väljaandjate pädevus on paljudes valdkondades piiratud, siis pannakse loataotluses esitatud teave üldjuhul ilma sisulise analüüsita loasse sisse. Suurete võtete puhul on loa koostanud valdavalt vastavas ettevõttes keskkonnaküsimustega tegelev spetsialist. Väikeettevõtete (sh põllumajandusettevõteted) puhul eraldi keskkonnaküsimustega tegelevat spetsialisti pole. Eriti viimaste puhul võib täheldada kompleksloa ja -taotluse kehvast kvaliteetist. Paljude loataotluste puhul on tunda, et taotlus on osaliselt või isegi kogu mahus koostatud konsultandi poolt. Konsultandid on aidanud loataotlejaid tavaliselt teatud valdkondade, näiteks välisõhu ja parima võimaliku tehnika ning heite vältimiseks või vähendamiseks kavandatava tehnika määramise puhul. Sõltuvalt konsultandi pädevusest on ka loataotlus väga erineva kvaliteediga.

Spetsialistide hinnangul on ettevõtete poolt esitatud loataotluste kvaliteet üldiselt paranenud. Eelkõige on paranenud määruses nõutud tabelite kajastamine ja täitmine. Samas esineb mitmetes valdkondades probleeme. Intervjuu käigus paluti spetsialistidel anda hinnang, millised valdkonnad pole taotluses piisavalt hästi käsitletud või vajavad täiendamist. Joonis 22 on esitatud kõige enam spetsialistide poolt äramärkimist leidnud valdkonnad, kus tihtipeale on käitisel vajalik esitada lisainformatsiooni või on tabeleid valesti täidetud. Kõige rohkem esineb probleeme käitise välisõhu saastamist käsitlevate andmete ja tabelitega. Samuti märgiti probleemseteks valdkondadeks õnnetuste vältimine, tegevushälbed ning sulgemisjärgsed meetmed, mis tihtipeale on taotluses esitatud napisõnaliselt. PVT ja saasteheite vältimiseks või vähendamiseks kavandatava tehnika loataotluse tabelid ei vasta sageli määruses nõutule.

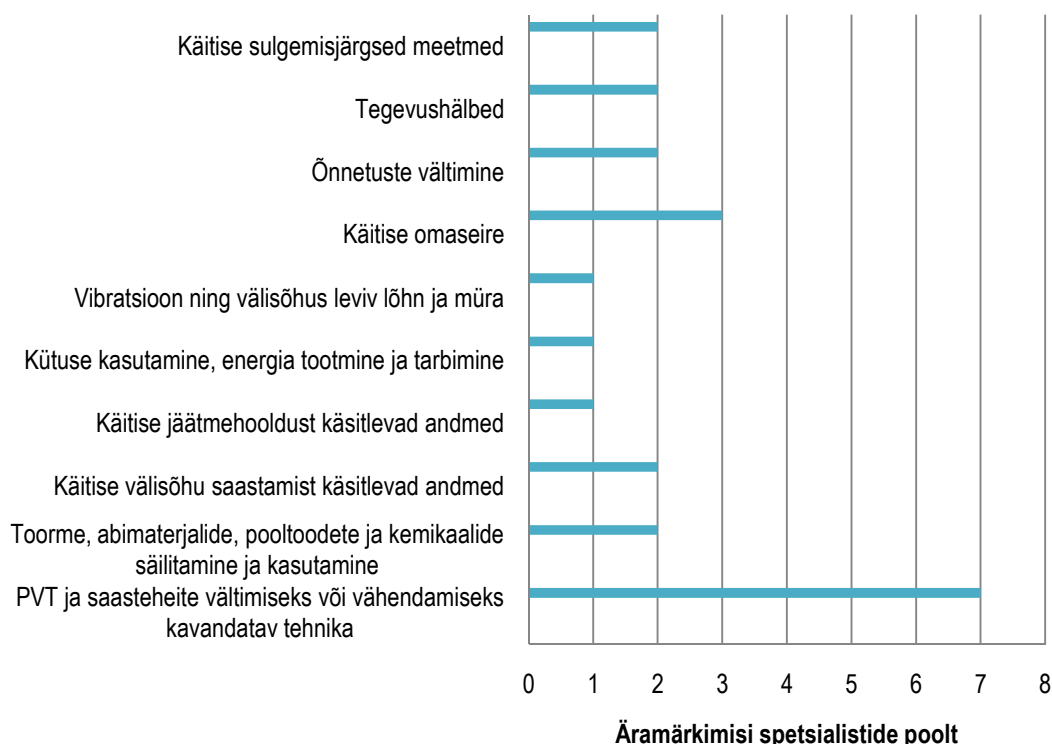

Joonis 22. Kompleksloa taotluse probleemsed valdkonnad

5.3 Kompleksloa tingimuste sätestamine

Intervjuude käigus käsitleti kompleksloaga sätestatavaid tingimusi vastavalt „Keskkonnamääruste sisu täpsustavad nõuded ja keskkonnamääruste vormid” määruse valdkondadest lähtuvalt (*edaspidi* määrus).

Spetsialistid sätestatavad loatingimused üldjuhul teabe alusel, mis on esitatud loataotluses, kuid uuemate tegevuste puhul arvestatakse ka keskkonnamõju hindamise tulemusi. Joonis 23 on esitatud valdkonnad, kus kompleksloa spetsialistid vajaksid nende sõnul abi või oskusteabe tõstmist loatingimuste sätestamisel. Äramärkimist leidis 13-st valdkonnast 10. Need on uuringu läbiviijate hinnangul koos teiste oluliste kompleksloa koosseisu kuuluvate osadega täpsemalt välja toodud järgmistes alapeatükkides.

Joonis 23. Probleemsed valdkonnad kompleksloa tingimuste sätestamisel

Peamine valdkond, kus spetsialistid jäävad loa nõuete sätestamisel hätta on PVT ja saasteheite vältimiseks või vähendamiseks kavandatava tehnika osa. Lisaks on äramärkimist leidnud kompleksloa koosseisu kuuluvad käitise omaseire, õnnetuste vältimise, tegevushälvete ning käitise sulgemisjärgsete meetmete tabelid, mis on osa keskkonnamääruste süsteemi elementidest. Üheks põhjuseks võib olla see, et enamikel kompleksloaga ettevõtetel sertifitseeritud keskkonnamääruste süsteem puudub. Seepärast on eelnevalt nimetatud loaosad esitatud ka vähem kvaliteetsemalt.

5.3.1 Käitise asukoht ja tegevus

Määruse „Keskkonnakompleksloa sisu täpsustavad nõuded ja keskkonnakompleksloa vormid” paragrahvis 3 on sätestatud, millistest tabelivormidest jms keskkonnakompleksluba peab koosnema. Kompleksloas peab olema esitatud näiteks käitise asukoha kirjeldused ning käitise tegevust iseloomustavad plaanid/kaardid. Intervjuude käigus uuriti spetsialistidelt, miks puuduvad väljastatud kompleksloast nii käitise asukoha kui ka tegevuse kirjeldus. Valdavalt pole neid kompleksloasse lisatud tehniliste vahendite puudumise või nende lisamisega kaasneva liigse ajakulu tõttu (näiteks on keeruline skanneerida ning loale lisada A3 või suuremas formaadis plaani/kaarti). Samuti leidsid mõned spetsialistid, et tabelleid on kompleksloas niigi palju, ning asukoha ja tegevuse kirjeldused oleks üleliigsed. See on üks näide sellest, mis määruses on nõutud, kuid avalikus andmebaasis asuvates komplekslubades puudub (vt ka joonis 3). Käitise asukoha ja tegevuse kirjeldamise lisamist ja teabe ulatust komplekslubades tuleks ühtlustada.

5.3.2 Parim võimalik tehnika ja heite vältimiseks või vähendamiseks kavandatav tehnika

Intervjuude käigus töid spetsialistid välja, et loatingimuste sätestamine PVT valdkonnas tekitab neile kõige enam probleeme (vt ka Joonis 23). PVT ja heite vältimiseks või vähendamiseks kavandatav tehnika peatükk koosneb kolmest tabelist, mille täitmise ja sisu esitlemise osas on erinevaid arusaamisi nii loa taotlejatel kui ka loa väljaandjatel.

Määruse lisa 2 tabel 1 esitab **käitises kasutusel oleva keskkonnajuhtimissüsteemi, seadmete ja tehnoloogia vastavust parimale võimalikule tehnikale** (PVT võrdlustabel). Küsitluste tulemusel selgus, et PVT võrdlustabel on spetsialistidele enam-vähem arusaadav ning taotluses esitatud materjal sisestatakse üldjuhul üks-üheselt loasse. Seega täiendavaid selgitusi tihtipeale ei esitata. Vähe pööratakse tähelepanu ka abi- ja põhitegevuste kajastamisele ning tootmisprotsessipõhisele tabeli ülesehitusele või vastavuse sisulisele põhjendatusele. Nii kaob keskkonnakompleksloa kui sellise eesmärk, sest ettevõtte tegevust ei vaadata komplekselt. Kompleksse lähenemise aluseks on käitise tegevuse ja tootmisetappide, kasutusel oleva tehnoloogia jms kirjeldatus ning selle vastamine parima võimaliku tehnika nõuetele.

Antud tabeli kohale peab olema märgitud **PVT allikas** (nt BREF või muu PVT juhenddokument) ja valitud PVT nimetus, kuid lubade analüüs näitas, et need on enamasti märkimata jäänud. Osade spetsialistide arvates peaks iga tootmisetapi juurde olema märgitud PVT allikas ning viide konkreetsele PVT nimetusele (paragrahv, lehekülje number vms) nagu oli nõutud vanemates loa vormides. Oluliselt lihtsam on toodud teavet ja selle õigsust kontrollida, kui iga tootmisetapi järgi on kajastatud PVT allikas ning nimetus.

Selleks, et hinnata kasutusel olevate tehnoloogiate ning seadmete vastavusi parimale võimalikule tehnikale, peavad olema esitatud viited aktsepteeritavatele juhenddokumentidele (nt BREF-id). Küsitluste käigus uuriti, milliseid juhenddokumente spetsialistid aktsepteerivad. **PVT hindamisel** aktsepteerivad spetsialistid juhenddokumentidena eelkõige seadusi, määrusi ning Euroopa Liidu valdkondlikke juhenddokumente (BREF-id). Kui on esitatud parima võimaliku tehnika juhenddokumente, mis on teises riigis vastu võetud, peetakse ka neid üldjuhul asjakohasteks. Enamik spetsialiste kinnitas, et BREF-id on raskesti mõistetavad ning tihtipeale ka ajapuuduse

tõttu ei jõua neisse süveneda. Seetõttu kasutatakse BREF-e esitatud andmete sisulisel analüüsil harva.

Kompleksloa spetsialistid töid välja ühe segadusttekitava asjaolu, kus ingliskeelne prima võimaliku tehnika juhenddokument ei ühti eestikeelse tõlkeversiooniga. Näiteks PVT juhenddokument sigade ja lindude intensiivkasvatases (inglise keeles) toob välja, et sõnnikuhoidla minimaalne mahutavus määratakse liikmesriigi õigusaktide järgi ning loomuliku kooriku tekkimine sõnnikuhoidlal on PVT. Eestikeelses versioonis on aga määratletud PVT 10 kuu sõnniku kogusena ning loomulikku koorikut pole PVT-na katmisviiside loetelus märgitud. Seega, jääb ebaselgeks, millisele PVT viitedokumendile peab nii taotleja kui ka loa väljastaja tuginema.

Määruse lisa 2 tabelis 2 tuleb esitada **tegevuskava prima võimaliku tehnika rakendamiseks**, juhul kui see on asjakohane. Olgugi, et mõningatel juhtudel esineb kompleksloas endiselt aegunud tegevuskavasid, leidsid spetsialistid, et PVT tegevuskava tabelis võiks olla kajastatud ka käitise poolt planeeritavad ja rakendatavad tehnoloogiauuendused. Nagu töi välja ka lubade analüüs, on selle tabeli algne funktsioon aegunud, ning seega võiks edaspidi antud tabelis kajastada käitise poolt planeeritavaid tehnoloogilisi uuendusi.

Määruse lisa 2 tabel 3 on mõeldud **heite ja jäätmetekke vältimise või vähendamise ning pinnase kaitse meetmed ja kavandatav tehnika** nõuete sätestamiseks (vt ka punkti 5.1.3). Valdav osa küsitletud spetsialiste arvas, et on hea kui heite vältimise ja vähendamise meetmed on toodud kokku ühte tabelisse. Probleeme tekitab see, et KLIS2 süsteemis pole võimalik nimetatud tabelisse täiendavaid meetmeid/tegevusi juurde lisada (vaid „muud asjakohased meetmed” vormis). Kuna valdkondliku määruse vormides (vesi, õhk, jäätmed) on nõutud kirjeldada täiendavaid meetmeid/tegevusi heidete vältimiseks, siis võiks seal kajastatud meetmed/tegevused olla ka *heite ja jäätmetekke vältimise või vähendamise ning pinnase kaitse meetmete ja kavandatava tehnika* tabelis olemas. Lisaks leidsid spetsialistid, et osaliselt kordub selle tabeli sisu ning põhimõte ka PVT võrdlustabeliga.

5.3.3 Toorme, abimaterjalide, pooltoodete või kemikaalide säilitamine ja kasutamine

Määruse lisa 3 on esitatud tabelid, kuhu tuleb lisada teave tootmisprotsessis kasutatavate ohtlike aineid sisaldava ja mittesisaldava toorme, abimaterjalide või pooltoodete, ohtlike aineid sisaldava toote säilitamise ning kemikaale või tooret sisaldavate mahutite ja hoidlate kirjelduste ning kaitsemeetmete kohta. Spetsialistidel on raske hinnata loataotluses esitatud teabe õigsust, sest tihti ei oska ettevõtte antud tabeleid täita ning ka spetsialisti pädevus esitatud andmete kontrollimisel pole piisav.

Käesolevate tabelite kohta on spetsialistidel üks muutmise ettepanek. Nimelt võiks lisa 3 tabel 4 tulpa „mahutite kontrollimise sagedus ja kontrollimise viimane kuupäev” mitte olla ning sellekohase info võiks kanda iga-aastase ülevaatusse käigus tehtavasse tabelisse. Nii hoiab kokku andmete sisestamise aega KLIS2 süsteemi ning muudatused viiakse sisse ka kompleksloa iga-aastase ülevaatusse tabelisse.

5.3.4 Käitise välisõhu saastamist ja jäätmehooldust käsitlevad andmed

Käitise välisõhu saastamist ja jäätmehooldust käsitlevad tabelid tulevad kompleksloa koosseisu vastavaid üksiklubasid käsitlevatest keskkonnaministri määrustest. Käitise **välisõhu saastamist** käsitlevad tabelid on tihtipeale koostatud konsultandi poolt, mistõttu

loa spetsialist enamasti usaldab konsultanti, kui antud valdkonnas pädevat inimest, ning lisab taotluses oleva info ilma sügavama analüüsita ka kompleksloasse.

Spetsialistide sõnul on nimetatud valdkondades nõudeid lihtsam kehtestada ja kontrollida, kuna tegeletakse pea igapäevaselt nende lubade aruandluse, keskkonnatasude arvutuse jms. Ka komplekslubade analüüs näitas, et osad valdkonnad on loas paremini käsitletud. Samuti mainisid kompleksloa spetsialistid, et neil võiks olla ligipääs vajalikele aruandlussüsteemidele (nt õhk, jäätmed). Nende süsteemide kasutamiseks peaks olema korraldatud ka koolitusi. Vajadusel küsitakse aruandlusinfot valdkondliku spetsialisti käest, mis teeb mõlemale tööd juurde.

Loatingimuste sätestamisel probleemsete valdkondadena märkisid spetsialistid ka **jäätmehooldust**. Spetsialistid tunnistasid, et loataotluses esitatud jäätmeliikide ja –toimingute asjakohasust ja vastavust tegelikkusele on neil raske hinnata ning vastavalt ka tingimusi sätestada. Ka lubade analüüsist selgus, et sarnastel käitistel on erineva detailsusega jäätmevaldkonda puudutavaid tabeleid käsitletud erinevalt. Eespool toodud probleemistiku valguses, oli valdav osa spetsialiste seisukohal, et aruandluse esitamine ja kontrollimine peab toimuma tihedas koostöös jäätmespetsialistiga.

5.3.5 Omaseire

Omaseire valdkonda puudutavad tabelid on veesaaste omaseire, saastuse vähendamise tehnoloogiaseadmete ja püüde- või puhastusseadmete hooldus ja kontroll ning tootmise-, jäätme- ja heitetekke ning heite keskkonnamõju omaseire tõhustamiseks kavandatud meetmed, mis on esitatud määruse lisa 7.

Käitise omaseire valdkonda nimetasid mitmedki spetsialistid probleemseks (vt ka Joonis 23), sest tihti ei teata, mille alusel seiretingimusi sätestada. Spetsialist määrab loas sätestatud seiretingimused üldjuhul vastavalt loataotluses esitatule ning kui on olemas KMH aruanne, siis kasutab ka seda. Üksikute regioonide spetsialistid märkisid, et väga olulist rõhku seirele ei pööra, kuna määruuses nõutud omaseire on liiga detailne. Seega nõutakse vaid seda, mille seiretulemusel ka mingit kasu on. Kindlasti tuleks omaseire peatükis nõutud tabelivormid ja sisu üle vaadata (sh valdkondlikest määrustest tulenevad seirenõuded) ning ühtlustada seiretingimuste sätestamise ulatus.

Spetsialistid tõid välja, et välisõhku eralduvate saasteainete lubatud heitkoguste projekti (LHK) õhuseire tabel (saasteainete heitkoguste ja välisõhu kvaliteedi seire) võiks olla kompleksloa omaseire peatükis kajastatud. LHK projekti tabel annab õhuseirest hea ülevaate, mis võiks olla ka kompleksloa koosseisus, kuna praegu selline vorm puudub.

5.3.6 Õnnetuste vältimine, tegevushälbed ja käitise sulgemisjärgsed meetmed

Õnnetuste vältimise, tegevushälvete ning käitise sulgemisjärgsete meetmete tabelid kuuluvad samuti kompleksloa koosseisu ning esitavad nõuded käitiste nõ keskkonnakorralduslikele meetmetele. Kompleksloa spetsialistid märkisid ka antud valdkondade käsitlemise loatingimuste sätestamisel probleemseteks (vt Joonis 23). Loataotleja ei oska üldjuhul tabeleid õigesti täita ning spetsialist ei tea, mida peaks käitisel nõudma. Seega ei analüüsita nimetatud tabelites ettevõtete poolt esitatud teabe asjakohasust ning üldjuhul kajastatakse taotluses esitatu ka samal kujul loas.

Spetsialistide arvates võiks õnnetuste vältimise tabelis (määruse lisa 8), kus viimases tulbas on nõutud „kehtestatud korra ja juhiste ülevaatamise sagedus ja viimase ülevaatuse kuupäev”, peaks säilima vaid sagedus, ning viimase ülevaatuse kuupäev peaks olema

märgitud iga-aastase ülevaatusse tabelisse. Vastasel juhul toimub teabe kordamine (vt ka punkti 5.3.3).

Keskonnaameti spetsialistid märkisid, et käitise omaseire, õnnetuste vältimise, tegevushälvete, sulgemisjärgsete meetmete tabelites nõutava sisu kohta võiks olla koostatud juhendmaterjal, mis sisaldaks asjakohast teavet nii loataotlejale kui ka loa väljaandjale.

5.3.7 Muud küsimused

Komplekslubade analüüsi käigus tekkis uuringu läbiviijatel rida küsimusi, millele saadi intervjuude käigus järgnevad vastused.

- ✓ Näiteks ligi 60%-l juhtudest puudus kompleksloa iga-aastase ülevaatusse tulemusi kajastav sissekanne (vt Joonis 20). Küsimusele vastust saades selgus, et lubade ajakohastamine toimub küll iga-aastaselt ning tulemused kantakse ka pärast külastust sisse, kuid on teatud regioonid ja valdkonnad, kus protsessid lihtsalt venivad. Samas on ka kontoreid, kus ülevaatusse tulemused pannakse kirja eraldi protokollis.
- ✓ Selgus, et kompleksloa välja andmise käigus käitise asukohale, selle mõjupiirkonnale, koosmõjule teiste saasteallikatega ning lokaalsetele eripäradele suurt tähelepanu ei pöörata.
- ✓ Uuringu läbiviijad märkasid komplekslubades tihti tühjasid tabeleid ja/või nende juures lauset: „Andmeid ei esitata, kuna need pole konkreetse käitise puhul loa nõuete sätestamiseks vajalikud“ või „Andmed puuduvad“. Selline lause või tühi tabel külvab segadust, kuna teatud tabelid, kus antud formaati kasutati oleksid pidanud määruse järgi konkreetsetel käitistel olema täidetud. Esines ka olukordi, kus kahe sarnase käitise puhul ühel oli tabel täidetud ja teisel mitte.
 - Lausele „Andmeid ei esitata, kuna need pole konkreetse käitise puhul loa nõuete sätestamiseks vajalikud“, saime järgmise põhjenduse: Selline lause ilmub KLIS2-s täidetud lubade puhul. Kui käitisele loas mingi tabel ei kehti, saab küll süsteemi lisada seletava teksti, kuid väljatrükkis see ei kajastu. Teisel võimalusel ilmub selline lause siis, kui tabel pole täidetud.
 - Sõnapaari „andmed puuduvad“ või esitatud tühja tabelit on kasutatud juhul, kui loataotlusest tulev tabel on tühi või spetsialisti arvates pole sinna midagi lisada.

Uuringu läbiviijate arvates peaks selliste olukordade puhul olema ühtne loa vormistamise viis, sest mõnede spetsialistide arvates võivad tühjad tabelid kompleksloas olla, teiste arvates aga on tarvilik, et oleks toodud põhjendus, miks üks või teine asi ei kehti (kasvõi sel eesmärgil, et spetsialist ise teaks, miks andmed puuduvad vms). Tühi tabel või eelnevalt märgitud laused ei põhjenda täpselt, miks just konkreetse käitise puhul need andmed pole asjakohased või ei kehti.

- ✓ EKJA 2008. aasta komplekslubade uuringu soovitusena pakuti uuringu läbiviijate poolt välja, et kompleksloa taotluse või loatingimuste sätestamise küsimuste korral oleks nii ettevõtetele kui ka kompleksloa spetsialistidele pakkuda tehnoloogiaalast nõustamist. Spetsialistid nõustusid küsitlejate poolt esitatud mõttega, ning lisasid,

et mingisugune süsteem võiks olla, et kelle poole saab spetsiifiliste küsimuste korral pöörduda.

- ✓ Euroopa Liidus pole veisefarmid kompleksloa kohuslased. Spetsialisti arvates peaks see samamoodi olema ka Eestis, sest veisefarmide keskkonnamõjusid on võimalik kontrolli all hoida ka muul viisil. Pelgalt keskkonnamõjusloa omamine ei tähenda veel, et kõik korras on, sest ikka esineb olukordi, kui mõnel juhul loas sätestatu ja tegelik elu lähevad lahku.

6 Kokkuvõte ja soovitused

6.1 Kokkuvõte

Käesoleva töö eesmärgiks oli hinnata välja antud ja kehtivate keskkonnamaksete kvaliteeti. Samuti uuriti maksete väljaandmise ja loa tingimuste sätestamise aluseid ja praktikad. Kogutud informatsiooni põhjal viidi läbi analüüs, et välja selgitada võimalikud kitsaskohad, nende põhjused ning anda soovitused takistuste kõrvaldamiseks, et tõsta keskkonnamaksete kvaliteeti ning seejuures pidada silmas tööprotsessi efektiivsust.

Töö algetapis koostati analüüsitava maksete valim arvestades käitiste alltegevusvaldkondlikku kuuluvust aga ka regionaalset jaotumist üle Eesti. Seejärel töötati välja kriteeriumid, mille alusel maksete kvaliteeti hinnati. Hindamise käigus täideti kontroll-tabel kõigi käitiste kohta. Selleks, et saada taustinfot maksete välja andmise aluste ning praktika kohta, viidi läbi näost-näku vestlused keskkonnamaksete halduritega.

Uuringu aluseks on eeldused, et keskkonnamaksete loa on kvaliteetne, kui maksete loa vastab saastuse kompleksse vältimise ja kontrollimise seaduses ja keskkonnaministri määruses¹⁴ (*edaspidi* määruses) loa sisule ja vormile esitatud nõuetele, ning loas käsitletud info vastab käitise iseloomule ning on esitatud piisava täpsusega.

Samas juhime tähelepanu, et keskkonnamaksete ideoloogia laiem analüüs: õiguslike nõuete analüüs ning maksete efektiivsus keskkonnamaksete eesmärkide saavutamisel, avalikkuse informeerimisel jne väljub käesoleva töö raamest. Samuti ei olnud töö objektiks kogu keskkonnamaksete süsteemi efektiivsuse uurimine.

Uurimustöö tulemuste põhjal võib öelda, et keskkonnamaksete kvaliteet on aja jooksul paranenud, nagu ka nende aluseks olevate taotluste kvaliteet. Samas võib välja tuua, et ligi üks neljandik keskkonnamaksetest pole siiski vormistatud vastavalt kehtivatele vormidele.

Enamik maksetest koosneb põhiosas tabelitest, mõnedel üksikutele juhtudel on lisatud kõik alajaotuste pealkirjad vastavalt määrusele ning märgitud, et „Andmeid ei esitata, kuna need pole konkreetse käitise puhul loa nõuete sätestamiseks vajalikud“. Vähestel juhtudel on lisatud näiteks asukoha kirjeldus või asukoha kaart. Samas puudub kaalutlus, miks ühtesid või teisi andmeid peeti loa nõuete sätestamisel mittevajalikeks. Loa väljaandvate spetsialistide intervjuudest selgus, et siiani on loa koosseis (ehk see, et loa koosneb ainult tabelitest) maksete väljastavatele spetsialistidele ametkonna hierarhias kõrgemalt poolt ette antud. Hetkel on üsna ebaselge, kui suured on iga üksiku maksete väljastaja volitused määruse §3 lg 2 kaalutlusotsuse tegemiseks ja loa koosseisu üle otsustamiseks.

Sisuliselt on üks keerukamaid valdkondi käitise parima võimaliku tehnika vastavuse hindamine. Jätkuvalt täidetakse PVT-le vastavuse hindamise ja PVT rakendamise tegevuskava erinevatel alustel.

Maksete kvaliteeti mõjutava tegurina leidis kinnitust ka see, et mõnede regioonide spetsialistid on tööga ülekoormatud ning seega ei ole neil piisavalt aega iga käitise tegevusse (loa taotluses esitatud teabesse) põhjalikult süveneda. Samuti nõuab rohkem aega iseloomult keerukamate käitiste taotluste menetlemine näiteks Viru ja Harju regioonis, kuhu on kontsentreerunud suurem arv tööstusettevõtteid. Ka saastetasude arvutamine ja töö maksumooduliga (keskkonnatasude arvutus) on maksete halduritele töökoormust lisanud.

¹⁴ RTL 2006, 13, 208. Keskkonnaministri 20. jaanuari 2006. a määrus nr 6 „Keskkonnamaksete loa sisu täpsustavad nõuded ja keskkonnamaksete loa vormid“.

Vestluste käigus selgus, et enamik kompleksloa haldureid on teadlik sellest, et küsimuste tekkimisel tuleb pöörduda Keskkonnaameti keskkonnakorralduse peaspetsialisti poole.

Uuringu tulemusena selgus, et mitmeid komplekslubasid puudutavaid nõudeid tõlgendatakse regiooniti erinevalt. Näiteks puudub ühtne arusaam, kuidas piiritleda käitist, kui põhjalikult käsitleda käitise omaseiret, kuidas toimub iga-aastaste ülevaatuste käigus selgunud muudatuste sisse viimine loasse, kuidas toimub lubade „vanadelt“ vormidelt sisestamine KLIS2, samuti milline on lubade ühtne formaat jne. Sellest tulenevalt esineb hetkel kehtivate lubade hulgas erineva „välimusega“ lubasid.

Tehnilise poole pealt mõjutab lubade kvaliteeti ka KLIS, kuhu lubade sisestamine on siiani olnud suhteliselt keeruline. KLIS-i tabelite nummerdus ei vasta määrusele, samuti erineb elektrooniline vaade määruse nõuetest ja hilisemast doc-faili vaatest. Seetõttu tuleb mõnedel juhtudel korrigeerida ning täiustada doc-versiooni kompleksloast.

Mainimist leidis ka tõik, et osa komplekslubasid väljastati kiirustades kuna lähenes tähtaeg, milleks kõigi olemasolevate käitiste kompleksload pidid olema välja antud. Kuna aga lubade taotlused ei vastanud nõuetele ning alusinformatsioon oli puudulik, siis ei olnud võimalik väljastada ka kvaliteetset kompleksluba.

Kokkuvõttes võib öelda, et käesolev uuring keskendus komplekslubade menetlemise formaalsele (bürookraatlikule) aspektile ning kõrvalekalded või erinevad tõlgendused lubade välja andmise protseduuris ei pruugi üks-ühele tähendada, et olulised keskkonnamõjud oleksid kontrolli alt väljas. Komplekslubade sisu ja kvaliteedi seos hea keskkonnaseisundi säilitamisel ja parendamisel, avalikkuse teavitamisel ja kaasamisel jne, vajaks samuti eraldi analüüsi, et tagada kogu komplekslubade menetlemise protsessi tõhusus ja süsteemi kui terviku efektiivsus.

Soovitused eelpool nimetatud probleemide lahendamiseks ja edasisteks tegevusteks on detailsemalt esitatud alljärgnevas peatükis.

6.2 Soovitused

Alljärgnevad soovitused põhinevad eelnevates peatükkides enim äramärgitud teguritele, mis mõjutavad komplekslubade kvaliteeti. Kindlasti tähelepanu pöörata ka väiksematele soovitustele, mis on toodud aruande teistes peatükkides.

Keskkonnamojuhindloa sisu ja vormid ning ühtsed arusaamad

Edaspidi vajaks täpsustamist, kui põhjalikult ja mis osades järgitakse keskkonnamojuhindloa sisu täpsustavaid nõudeid ja keskkonnamojuhindloa vorme sätestavat keskkonnaministri määrust. **Kesksed juhised** kõigile lube väljastavatele spetsialistidele nimetatud määruse § 3 mojuhindloa koosseisu üle otsustamisel kõigis määruse punktides aitaksid kaasa lubade väljaandmise protseduuri ühtlustamisele. Juhend või juhised võiksid anda näpunäiteid, kuidas luba täita (mis teave peab kindlasti mojuhindloa igas valdkonnas olema käsitletud ja kui põhjalikult jms), milline luba peaks välja nägema (ühtse vormistuse näide). Kasuks tuleb ka erinevate valdkondade peamised iseloomulike sisendite-väljundite välja toomine. Käitise eripära ja asukoha spetsiifilisusest tulenevad võivad keskkonnamojuhindloa ja nende mojuhindloas sätestamise ulatus peab jääma mojuhindloa halduri pädevusse.

Automaatne standardlause „Andmeid ei esitata, kuna need pole konkreetse käitise puhul loa nõuete sätestamiseks vajalikud“, mis ilmub KLIS-süsteemis pealkirjade alla, kuhu loaväljastaja informatsiooni ei sisesta, on küll asjakohane ja korrektne, kuid loa doc-versiooni ekspordituna ei sisalda põhjendust. Sõltumata sellest, kas loaväljastaja selle KLIS2 süsteemi sisestab või mitte. Kvaliteedijuhtimise seisukohast soovitame siiski kaaluda vajadust lisada **kaalutluse põhjendus**, miks ametnik ühtede või teiste andmete lisamist vajalikuks ei pidanud. See on oluline lubade väljastamise menetluse läbipaistvamaks muutmiseks, aga ka järjepidevuse tekitamiseks näiteks juhtudeks, kui vahetuvad Keskkonnaameti lubade haldurid või ka käitisepoolsed kontaktisikud. Hetkel kasutatakse erinevaid lähenemisi komplekslubades mitte asjakohaste tabelite suhtes. Mõnel juhul tabelit ei esitata, mõnel juhul jäetakse tühjaks, mõnel juhul kirjutatakse põhjendus, miks selle täitmine või esitamine ei ole asjakohane. Kindlasti soovitame juurutada **ühtne lähenemine** selliste tabelite aga ka muu info esitamiseks. Vaata ka peatükke 4.4 ja 5.3.7.

Soovitame täpsemalt määratleda **komplekslubade „välimus“**. Praegu näevad load erinevad välja, alates sellest, et osa ei ole kehtivatel vormidel kuni sellini, et KLIS-ist eksporditavat luba kohendatakse veel hiljem doc-versioonis. Mõnel juhul sisaldab loa koosseis ainult tabeleid, mõnel juhul aga kõiki KLIS-ist genereeritud pealkirju. Vaata ka peatükki 4.4.

Korduvalt esines tabeli „Ohtlike aineid sisaldava toote säilitamine“ väärä täitmist, kus tooret ja abimaterjale nimetati ohtlike aineid sisaldava tootena. Senisest suuremat tähelepanu tuleks pöörata sellele, et mojuhindloa **taotluses esinevaid vigu ei kantaks üle kompleksloasse**. Vaatamata loataotluse kvaliteedile on loa väljastaja ülesanne tagada väljastatava loa kvaliteet (vaata ka peatükki 4.4.). Väljastatava loa kvaliteeti saab tagada ka eelnevalt minitud ühtse juhendi olemasoluga. Mojuhindloa haldur, tuginedes juhendile, saab sätestada kompleksloale täpseid nõudeid. Loataotluses esitatud andmete õigsust annab lihtsamini kontrollida ka valdkondlike sisend-väljund analüüside näidete põhjal.

Arusaamade ühtlustamise eesmärgiks ei ole tekitada kellelegi põhjendamatu lisatööd ega kulutada aega asjadele, mis on suhteliselt ebaolulised ning kasutegur väike, vaid pigem leida mõistlik kesktee.

Vaatamata sellele, et on oluline ühtlustada arusaamu lubade menetlemise üldprintsipiidest, ei tohi unustada, et iga käitis oma asukohas on unikaalne ning nõuab loa väljastajalt põhjalikku analüüsi kõigi oluliste keskkonnaaspektide kontrolli saavutamiseks.

Lisaks soovitame rõhutada vajadust kõigil kompleksloa halduritel tutvuda Keskkonnaameti peadirektori poolt kinnitatud protsessiskeemiga komplekslubade väljastamise kohta.

Ressursid (aeg, raha, pädevus jne)

Soovitame üle vaadata ja analüüsida kõigi komplekslubade väljastajate **töökoormus ning -sisu**. Käitiste asukohtadest, nende kontsentreeritusest aga ka keerukusest tulenevalt on ametnikke, kes on ülekoormatud aga ka ametnikke, kellel on alakoormus. Viimasel juhul on keeruline ka pädevust säilitada. Mõlemad juhud võivad omada mõju ka loa kvaliteedile. Vaata ka peatükki 5.1.1.

Uuringu käigus teatavaks saanud arendusettepanek **korraldada komplekslubade väljastajate töö** ümber seniselt regionaalselt piiriltuselt pigem **tegevusvaldkondade järgsele jaotusele**, vajab kindlasti põhjalikku kaalumist. Selge on see, et praegune süsteem, kus iga ametnik peab vajadusel selgeks tegema kõikidesse alltegevusvaldkondadesse kuuluvate käitiste tegevused, nõuab palju aega (ja ka raha). Samas tuleb alltegevusvaldkondade põhise tööjaotuse puhul arvestada kaasneva raha- ja ajakuluga, kui näiteks Tallinnas paiknev kompleksloa alltegevusvaldkonna spetsialist hakkab ettevõtteid külastama üle Eesti. Samuti vajab üle vaatamist koostöö valdkondlike spetsialistidega.

Kuna hetkel esineb kompleksloa väljastajate hulgas **erinevaid tõlgendusi nii loa sisu kui ka vormistamise osas**, lubasid koostatakse erineva täpsusastmega, siis kulub selleks ka erinevatel lubade väljastajatel erinev hulk tööaega. Arusaamade ühtlustamine aitaks kindlasti kaasa ka ajaressursikulu ja sellest tuleneva töökoormuse ühtlustamisele. Vaata ka peatükki 4.4.

Kuna igapäevatoos tekib lube väljastavatel spetsialistidel erinevaid ja üsna detailseid küsimusi, mida oleks hea arutada teiste kolleegidega, siis soovitame kaaluda vajadust korraldada näiteks regioonides või ka paari regiooni peale **näost näkku kohtumisi**, kus spetsialistid saaksid tõstatada ja arutelda oma töös tekkinud küsimuste üle. Uuringust selgus, et teataval määral omavaheline suhtlemine toimub, kuid see on pigem eraviisiline ja mitteformaalne põhinedes tutvustel ja paremal läbisaamisel (vt ka punkti 5.1.1). Samuti võiks täpsemalt uurida, kas sellistele kohtumistele oleks huvi kutsuda väliseid esinejaid (nt tööstusharude esindajaid, teadlasi).

Samuti soovitame kaaluda kompleksloa taotluse või loatingimuste sätestamise küsimuste (tehnilist ja spetsiifilist laadi) tekkimise korral pakkuda **tehnoloogiaalast nõustamist** (teatud valdkondlike ekspertide grupp vms). EKJA 2008. aasta komplekslubade uuringu ("Suurtööstuse ressursisäästlikkusele suunamine ja senise töö tulemuslikkus") soovitusena pakuti uuringu läbiviijate poolt välja sarnane ettepanek.

Parim võimalik tehnika

Kuna parimat võimalikku tehnikat puudutavate kompleksloa tabelite täitmine jätab soovida, siis kindlasti oleks vaja korraldada regulaarselt **PVT koolitus-seminare**. Koolitustel võiks peale PVT tabelite („Kasutusel oleva KKJS, seadmete ja tehnoloogia vastavus parimale võimalikule tehnikale“) täitmise praktiliste näidete anda **ülevaateid** ka **PVT juhenddokumentide** (BREF-ide) **arengutest**, täiendustest ning nende kasutamisest. Vaata ka peatükk 5.3.2.

Samuti soovitame määratleda, mida peab ja ei tohi sisaldada tabel „Tegevuskava PVT rakendamiseks“. Olgugi, et mõningatel juhtudel esineb kompleksloas endiselt aegunud tegevuskavasid, leidsid spetsialistid, et **PVT tegevuskava tabelis võiks olla kajastatud ka käitise poolt planeeritavad ja rakendatavad tehnoloogiauuendused**. Nagu tõi välja ka lubade analüüs, on selle tabeli algne funktsioon aegunud, ning seega võiks edaspidi antud tabelis kajastada käitise poolt planeeritavaid tehnoloogilisi uuendusi.

Samuti soovitame töötada välja ühine seisukoht selles osas, kuidas käituda, kui **käitis jätkuvalt ei vasta PVT nõuetele**. Vajalik on luua pretsedent ja likvideerida ebaausa konkurentsi võimalused, kuna osa käitisi saab edukalt töötada ilma investeerimata ja PVT-d rakendamata.

Uuringu käigus selgus, et eesti- ja ingliskeelne PVT juhenddokument näiteks sigade ja lindude intensiivkasvatuses sisaldavad erinevaid nõudeid. Näiteks ingliskeelses versioonis on kirjas, et PVT-na arvestatakse olukorda kui laguunidele tekib loomulik koorik, samas eestikeelne PVT dokument seda ei kajasta. Kuna enamasti töötavad loa väljaandjad eesti keelsete PVT viitedokumentidega, siis tekitab selline erinevus tihti arusaamatusi. Seega tuleb kindlaks määrata, **milliseid PVT viitedokumente loa välja andmisel arvestada** ning sellest teavitada ka taotlejaid. Vaata ka peatükk 5.3.2.

Spetsialistide arvates võiks määruse lisa 2 tabelisse 3 („**Heite- ja jäätmetekke vältimise või vähendamise ning pinnasekaitse meetmete ja kavandatava tehnika loend ja kirjeldus**“) olla **KLIS2 süsteemis meetmete lisamine paindlikum**. Fikseeritud tabelis toodud meetmed/tegevused ei ühildu valdkondlikes määrustes (vee erikasutusluba, välisõhu saasteluba, jäätmeluba jne) toodud vormide meetmete/tegevuste tabelitega. Siiani on püüdnud spetsialistid neid meetmeid/tegevusi lisada kompleksloa vastava tabeli lahtrisse „muud asjakohased meetmed.“ Soovituslik on muuta need tabelid paindlikumaks (nt valikuvariandid rippmenüuna), sh. lisada valdkondlikest määrustest tulenevaid meetmeid/tegevusi. Vaata ka peatükke 5.1.3 ja 5.3.2.

KLIS2 süsteemis asuvad iga valdkonna all heite vältimise ja vähendamise meetmete tabelid, selline vormistus kehtis vana määruse loa vormide puhul. Lubade analüüs ja intervjuud tõid välja, et meetmete/tegevuste tabelite täitmine on ebaselge, kas meetmeid tuleb kajastada ühtses tabelis või igas valdkonnas. **Sama teabe sisestamine kompleksloa erinevates osades pole aga mõistlik**. Loogilise ülevaate saamiseks peaksid keskkonnakahju vältimist või vähendamist kajastavad meetmed olema koondatud ühte tabelisse (määruse lisa 2 tabel 3 vormi). Kindlasti muuta meetmete lisamine tabelisse paindlikumaks, võttes arvesse ka valdkondlikest määrustest (vesi, õhk, jäätmed) tulenevat meetmete/tegevuste tabelite sisu. Vaata ka peatükke 5.1.3 ja 5.3.2.

Üldiselt on vajalik ühtlustada kompleksloa väljaandjate arusaamu käitise primale võimalikule tehnikale vastavuse hindamise osas.

Keskkonnalubade infosüsteem

Komplekslubade väljastamisel on oluliseks vahendiks KLIS, kuhu load sisestatakse. Kindlasti soovitame edasi töötada **KLIS-i arendamisega ja kasutajasõbralikuks muutmisega**. Samuti tuleks kaaluda, kas KLIS-i kasutajad vajaksid perioodilist täiendõpet või koolitusi ning *helpdesk*'i loomist.

Olulisemad puudused, mis vajaksid tähelepanu:

- KLIS-is kasutatav nummerdus peaks olema vastavuses õigusaktide nõuetega;

- KLIS-i elektrooniline vaade ja *word*'i kujul vaade peaksid olema samad (erinevad praegu vähemalt avalikus andmebaasis);
- Tabelisse „Heite- ja jäätmetekke vältimise ja vähendamise ning pinnase kaitse meetmed ja kavandatav tehnika“ võiks saada lisada meede/tegevus veergu ridu juurde teemade kaupa, mitte tabeli lõppu, nagu praegu. Siis saaks hoida koos kõik vett, õhku jne puudutavad meetmed. Vaata ka peatükki 5.1.3.

KLIS-i kasutajate tasemel on ilmnenu veel terve rida teisi probleeme. Seega enne edasiste parenduste pakkumist tuleks teostada kasutajate hulgas küsitlus.

Muud tähelepanekud

Käitise omaseire valdkonda nimetasid mitmedki spetsialistid probleemseks (vt ka Joonis 23). Tihti ei teata, mille alusel seiretingimusi sätestada. Üksikute regioonide spetsialistid märkisid, et väga olulist rõhku seirele ei pööra, kuna määrukses nõutud omaseire on liiga detailne. Seega nõutakse vaid seda, mille seiretulemusel ka mingit kasu on. **Kindlasti tuleks omaseire peatükis nõutud tabelivormid ja sisu üle vaadata** (sh valdkondlikest määrustest tulenevad seirenõuded) ning ühtlustada seiretingimuste sätestamise ulatus. Vaata ka peatükki 5.3.5.

Käitise omaseire, õnnetuste vältimise, tegevushälvete, sulgemisjärgsete meetmete tabelid on loataotluses kui ka väljastatud kompleksloas esitatud suures osas poolikult või puuduvad üldse (vaata ka jooniseid 13 kuni 16). Üheks põhjuseks võib olla see, et eelnevalt nimetatud valdkonnad on osa keskkonnajuhtimissüsteemi elementidest. Suurel osal käitistest aga sertifitseeritud keskkonnajuhtimissüsteem puudub. Selle võib tuua ka põhjuseks, miks nimetatud loaosad on esitatud vähem kvaliteetsemalt. Nende loosade kohta võiks olla koostatud **juhendmaterjal, mis sisaldaks asjakohast teavet nii loataotlejale kui ka loa väljaandjale**.

Kindlasti jääda süsteemi juurde, kus on üks kompleksloa välja andmist koordineeriv keskkonnakomplekslubade haldur ja loa välja andmisel osaleksid valdkondlikud spetsialistid, sest omavad kõige paremat teadmist nii valdkonnast kui kohalikest oludest. Vaata ka peatükki 5.1.1.

Lisad

Lisa 1 – Analüüsitavate kätiste komplekslubade nimekiri

Tegevusvaldkond	Analüüsitavaate komplekslubade arv tegevusvaldkonnas	Alltegevusvaldkond	Nr	Käitis	Maakond
1. Elektri ja soojuste tootmine	10	Energia tootmine üle 600 MW nimisoojusvõimsusega põletus-seadmetes, mille põhiliseks kütuseks on põlevkivi	1	AS NARVA ELEKTRIJAAAMAD BALTI ELEKTRIJAAAM	Ida-Viru
			2	AS NARVA ELEKTRIJAAAMAD EESTI ELEKTRIJAAAM	Ida-Viru
			3	VKG ENERGIA SEJ	Ida-Viru
			4	AS TALLINNA KÜTE	Harju
		Energia tootmine 50–600 MW nimisoojusvõimsusega põletus-seadmetes, mille põhiliseks kütuseks on põlevkivi	5	SILLAMÄE SEJ	Ida-Viru
			6	IRU ELEKTRIJAAAM	Harju
			7	OÜ DIGISMART VÄO ELEKTRIJAAAM	Harju
		Energia tootmine muudes 50–400 MW nimisoojusvõimsusega põletus-seadmetes	8	FORTUM TERREST AS	Pärnu
			9	ANNE SOOJUS AS KOOSTOOTMISJAAAM	Tartu
			10	ANNE SOOJUS AS TURU KATLAMAJA	Tartu
2. Kütuse ja kooksi tootmine, rafineerimine ning tahke kütuse utmine	3	Nafta-, põlevkivi-, mineraalõli ja gaasi tootmine või rafineerimine	1	VIRU KEEMIA GRUPP AS VKG OIL	Ida-Viru
			2	KIVIÕLI KEEMIA TÖÖSTUS OÜ	Ida-Viru
			3	AS NARVA ELEKTRIJAAAMAD ÕLITEHAS	Ida-Viru
3. Metallide tootmine ja töötlemine	7	Tootmisprotsess värviliste toormetallide tootmiseks maagist, kontsentratsioonidest või teisest toormest metallurgiliselt, keemiliselt või elektrolüütiliselt	1	AS SILMET	Ida-Viru
			2	AS ECOMETAL	Ida-Viru
		Tootmisprotsess värviliste metallide, sealhulgas teisese toorme sulatamiseks, kaasa arvatud sulamite valmistamiseks (rafineerimise, valamise jm eesmärgil) tootmisvõimsusega üle 4 tonni pliidi või kaadmiumi ööpäevas või üle 20 tonni kõiki muid metalle ööpäevas	3	AS NORMA	Harju
			4	METALLISET EESTI AS	Harju
			5	OÜ VASAR	Harju
			6	AS PALDISKI TSINGIPADA	Harju
			7	AS GALV-EST	Harju
Metallide või plastide elektrolüütiline või keemiline pinnatöötlus, kus töötlemisvannide kogumaht ületab 30 m ³					

4. Mineraalsete materjalide töötlemine	5	Tsemendiklinkri tootmine pöördahjudes tootmisvõimsusega üle 500 tonni ööpäevas	1	AS KUNDA NORDIC TSEMENT	Lääne-Viru
		Lubja tootmine pöördahjudes või muudes põletusahjudes tootmisvõimsusega üle 50 tonni ööpäevas	2	NORDKALK AS	Lääne-Viru
		Klaasi, sealhulgas klaaskiu tootmine sulatusvõimsusega üle 20 tonni ööpäevas	3	O-I PRODUCTION ESTONIA AS	Rapla
		Keraamiliste toodete valmistamine põletamisega, sealhulgas katusekivide, telliste . . .	4	WIENERBERGER AS	Ida-Viru
5. Keemiatööstus	5	Lihtsüsvivesinike (atsüklilised või tsüklilised, küllastatud või küllastamata, alifaatsed või aromaatsed) tootmine	5	SAINT-GOBAIN EHITUSTOOTED EESTI AS	Pärnu
			1	AS EESTI AGA	Harju
			2	HIGH TECH RECYCLING OÜ	Harju
		3	AS BIODIESEL PALDISKI	Harju	
		Fosfor-, lämmastik- või kaali-, liht- või liitvæetiste tootmine	4	AS NITROFERT	Ida-Viru
Pigmentide, värvide, lakkide või liimi tootmine	5	AS ES SADOLIN	Rapla		
6. Jäätmekäitlus	7	Ohtlike jäätmete taaskasutamine taaskasutamistoimingutega R1, R5, R6, R8 ja R9 või kõrvaldamine üle 10 tonni ööpäevas	1	AS ECOPRO (VAIVARA)	Ida-Viru
		Tavajäätmete bioloogiline või füüsikalisk-keemiline töötlemine kõrvaldamistoimingutega D8 ja D9 jõudlusega üle 50 tonni ööpäevas	2	AS EPLER & LORENZ OHTLIKE JÄÄTMETE KÄITLUSKESKUS	Tartu
			3	ALTUM OÜ	Harju
		Tavajäätmete ladestamine kõrvaldamistoiminguga D1 prügilasse, kuhu paigutatakse üle 10 tonni jäätmeid ööpäevas, või prügilasse, mille maht on üle 25 000 tonni, välja arvatud püsijäätmeprügilad	4	TALLINNA PRÜGILA AS	Harju
			5	AS VÄÄTSA PRÜGILA	Järva
			6	UIKALA PRÜGILA	Ida-Viru
			7	OÜ PAIKRE (Paikuse Jäätmekäitluskeskus OÜ)	Pärnu
7. Tselluloosi-, paberi- ja tekstiilitööstus ning nahaparkimine	3	Tselluloosi tootmine puidust või muudest kiudmaterjalidest	1	ESTONIAN CELL AS	Järva
			2	HORIZON TSELLULOOSI JA PABERI AS	Harju
		Tekstiili või kiu eeltöötlemine või värvimine jõudlusega üle 10 t ööpäevas	3	KREENHOLMI VALDUSE AS	Ida-Viru
8. Toiduainetööstus	4	Loomse toorme, välja arvatud piima töötlemine tootlikkusega üle 75 tonni valmistoodangut ööpäevas	1	RAKVERE LIHAKOMBINAAT AS	Lääne-Viru
		Toorpiima töötlemine käitistes, kus võetakse aasta keskmisena vastu üle 200 tonni piima ööpäevas	2	AS VÕRU JUUST	Võru
			3	KALEV PAIDE TOOTMINE AS	Järva
			4	PÕLVA PIIM TOOTMINE OÜ	Põlva

9. Sea-, veise- ja linnukasvatus	50	Sigade intensiivkasvatus käitises kohtade arvuga rohkem kui 2000 seale (kehamassiga üle 30 kg) või 750 emisele	1	SAIMRE SEAKASVATUSE OÜ	Jõgeva	
			2	LÕPE AGRO OÜ	Pärnu	
			3	AS REY	Rapla	
			4	VALJALA SEAKASVATUSE OÜ JÕÕRI SEAFARM	Saare	
			5	EKSEKO AS	Viljandi	
			6	OÜ SAARE PEEKON PÄHKLA SEAFARM	Saare	
			7	KAVERE AGRO OÜ	Jõgeva	
			8	PAJU TALU KAUBANDUS OÜ	Jõgeva	
			9	VÄÄTSA AGRO OÜ	Järva	
			10	LINNAMÄE PEEKON OÜ	Lääne	
			11	EKSEKO AS (Põlva Peekon)	Põlva	
			12	AS SF PANDIVERE	Lääne-Viru	
			13	OÜ KUPNA MÕIS	Lääne-Viru	
			14	EKSEKO AS (Põlva Peekon, Tsooru)	Võru	
			Veiste intensiivkasvatus käitises	1	ARAVETE AGRO OÜ	Järva
				2	KAIU LT OÜ	Rapla
				3	OÜ WEISS	Pärnu
				4	KURE MÕIS OÜ	Tartu
				5	NIGULA PIIM OÜ	Lääne
				6	PAKAR AS	Harju
				7	MÜÜRIKU FARMER OÜ	Lääne-Viru
				8	PERI PÖLLUMAJANDUSLIK OÜ	Põlva
				9	TARTU AGRO OÜ	Tartu
10				PEETRI PÕLD JA PIIM AS	Järva	
11				OÜ KAISMA	Pärnu	
12				VOORE MÕIS OÜ	Lääne-Viru	
13				RAHKLA FARM OÜ	Lääne-Viru	
14				PUURMANI PÖLLUMAJANDUSÜHISTU	Jõgeva	
15				PAJUSI ABF AS	Jõgeva	
16				JÄRVA PM OÜ	Järva	
17				TAMMSAARE OÜ	Järva	
18				JK OTSA TALU OÜ	Lääne-Viru	
19				KUIE PÖLLUMAJANDUSÜHISTU	Lääne-Viru	
			20	KURE MÕIS OÜ	Tartu	
			21	SADALA AGRO OÜ	Jõgeva	
			22	OÜ SAIMRE	Viljandi	
			23	RAIKKÜLA FARMER OÜ	Rapla	

			24	KESA-AGRO OÜ	Valga
			25	PÕLVA AGRO OÜ	Põlva
			26	REBRUK FARM OÜ	Järva
			27	TRIIGI FARMER OÜ	Lääne-Viru
			28	LAEKVERE PM OÜ	Lääne-Viru
			29	OÜ SOONE FARM	Tartu
			30	OÜ KARPO	Viljandi
			31	OÜ SELJA	Pärnu
			32	TORMA PÕLLUMAJANDUSOSAÜHING	Jõgeva
			33	TEEDLA MÜIS AS	Tartu
			34	OÜ PAALA	Viljandi
		Lindude intensiivkasvatus käitises kohtade arvuga üle 40 000 linnu	1	TALLEGG AS	Harju
			2	SANLIND OÜ	Valga
10. Muud tegevusvaldkonnad	7	Ainete, esemete või toodete pinnatöötlus orgaaniliste lahustite kasutamisega, näiteks viimistlemine, trükkimine, katmine, rasvaärastus, veekindluse tagamine, kruntimine, värvimine, puhastamine või impregneerimine orgaaniliste ainete kuluga üle 50 tonni aastas või üle 150 kg tunnis	1	VALGA GOMAB MÖÖBEL AS	Valga
		Vineeri ja puitkiud- või puitlaastplaatide tootmine	2	UPM-KYMMENE OTEPÄÄ AS	Valga
			3	AS TARMEKO SPOON JA TARMEKO LPD OÜ TOOTMISKOMPLEKS	Tartu
			4	PÄRNU PLAADITEHAS	Pärnu
			5	AS VIISNURK	Pärnu
			6	AS REPO VABRIKUD	Ida-Viru
		Loomakorjuse ja loomsete jäätmete kahjutustamine või ümbertöötamine tootlikkusega üle 10 tonni ööpäevas	7	LOOMSETE JÄÄTMETE KÄITLEMISE AS	Lääne-Viru

**Lisa 2 – Analüüsitavate kütiste osakaal vastavalt Keskkonnaameti
regioonidele**

Regioon	Maakond	Analüüsitavate lubade arv	Kompleksloaga käitisi maakonnas ¹⁵	Maakonnas analüüsitavate lubade osakaal %	Kompleksloaga käitisi regioonis kokku ¹⁶	Regioonis analüüsitavate lubade osakaal %
Harju-Järva-Rapla regioon	Harjumaa	16	38	42,1	73	41,1
	Järvamaa	9	22	40,9		
	Raplamaa	5	13	38,5		
Viru regioon	Lääne-Viru	13	33	39,4	57	49,1
	Ida-Viru	15	24	62,5		
Jõgeva-Tartu regioon	Jõgevamaa	7	21	33,3	44	36,4
	Tartumaa	9	23	39,1		
Hiiu-Saare-Lääne regioon	Hiiumaa	0	1	0	12	33,3
	Saaremaa	2	7	28,6		
	Läänemaa	2	4	50,0		
Pärnu-Viljandi regioon	Pärnumaa	9	17	52,9	27	48,1
	Viljandimaa	4	10	40,0		
Põlva-Valga-Võru regioon	Põlvamaa	4	12	33,3	28	35,7
	Valgamaa	4	9	44,4		
	Võrumaa	2	7	28,6		

¹⁵ Allikas www.ippc.envir.ee

¹⁶ Ibid

Lisa 3 – Keskkonnakompleksloa kvaliteedi hindamise kontroll-leht

Lisa 4 - Keskkonnakompleksloa väljaandmise küsimustik Keskkonnaameti spetsialistidele

Keskkonnakompleksloa väljaandmise küsimustik Keskkonnaameti spetsialistidele

1. Üldine taust ja menetlus

Intervjuu läbiviimise kuupäev:

Intervjueeritav:

Keskkonnaameti (KKA) regioon ja kontor:

1.1 Kui palju spetsialiste on kaasatud keskkonnakompleksloa väljaandmisesse/loa tingimuste sätestamisse? Arv:

1.2 Millised spetsialistid osalevad keskkonnakompleksloa väljaandmisel/loa tingimuste sätestamisel? (v.a regiooni juhataja, kes allkirjastab):

☐	Veespetsialist
☐	Jäätmespetsialist
☐	Välisõhu spetsialist
☐	Keskkonnakorralduse spetsialist

Muu kaasatud personal:

1.3 Kuidas iseloomustate koostööd teiste loa väljaandmisel osalevate spetsialistidega?

Millised on peamised majasisese koostöö takistused?

1.4 Kuidas toimub keskkonnakompleksloa taotluse menetlemine KKAs? (kirjeldada protseduuri) Kas on juhend?

1.5 Kas KKA siseseks ja väliseks suhtlemiseks on kehtestatud protseduur, mis sätestab kohustused ja tähtajad (aeg, mis kellelegi on vastuste andmiseks jne)?

1.6 Kuidas õnnestub tähtaegadest kinnipidamine? Mis on peamised põhjused, miks tähtaegadest kinni ei peeta?

1.7 Kui ametnik ei ole eelnevalt kokku puutunud tegevusvaldkonnaga, milles luba taotletakse, siis kuidas toimub enda kurssi viimine?

1.8 Kas ja kelle poole pöördate kompleksloa sisu puudutavate tehniliste küsimuste korral (nt kui tekib küsimus, kas käitis on loakohuslane, milline PVT kohaldub)?

Keskkonnaministeerium

Keskkonnaameti osakond

Keskkonnateabe Keskus

Muu (täpsusta):

1.9 Millises valdkonnas tekib kõige enam küsimusi, kus on vaja välist nõustamist?

1.10 KLIS süsteemi toimimine ja selle kasutamisihtsus?

2. Loataotluse kvaliteet

2.1 Milliste loataotluse osade täitmisega on taotlejal enam probleeme?

☐	Käitise tegevuse kirjeldus
☐	PVT ja saasteheite vältimiseks või vähendamiseks kavandatav tehnika
☐	Toorme, abimaterjalide, pooltoodete ja kemikaalide säilitamine ja kasutamine
☐	Käitise veekasutust käsitlevad andmed
☐	Käitise veeheidet käsitlevad andmed
☐	Käitise välisõhu saastamist käsitlevad andmed
☐	Käitise jäätmehooldust käsitlevad andmed
☐	Kütuse kasutamine, energia tootmine ja tarbimine
☐	Vibratsioon ning välisõhus leviv lõhn ja müra
☐	Käitise omaseire
☐	Õnnetuste vältimine
☐	Tegevushälbed
☐	Käitise sulgemisjärgsed meetmed

Muu (täpsusta):

2.2 Kuidas iseloomustate loataotluste kvaliteeti?

2.3 Kas on märgatavat erinevust kvaliteedi osas tulenevalt sellest, kas taotluse on koostanud käitaja ise või konsultant?

2.4 Kui, kuidas ja kellelt toimub täiendava info küsimine? Kas seda tuleb teha korduvalt?

2.5 Kas ametnikud kontrollivad andmete loogilist esitamist taotluses?

2.6 Kuidas toimub keskkonnamõjude ühest valdkonnast teise viimise hindamine? Ühtne luba ja valdkondi vaadatakse eraldi.

3. Kompleksloa tingimuste sätestamine

3.1 Millistes valdkondades on teil, kui loa väljaandjal loatingimuste sätestamisel kõige enam probleeme? Miks?

☐	Käitise tegevus
☐	PVT ja saasteheite vältimiseks või vähendamiseks kavandatav tehnika
☐	Toorme, abimaterjalide, pooltoodete ja kemikaalide säilitamine ja kasutamine
☐	Käitise veekasutust käsitlevad andmed
☐	Käitise veeheidet käsitlevad andmed
☐	Käitise välisõhu saastamist käsitlevad andmed
☐	Käitise jäätmehooldust käsitlevad andmed
☐	Kütuse kasutamine, energia tootmine ja tarbimine
☐	Vibratsioon ning välisõhus leviv lõhn ja müra
☐	Käitise omaseire
☐	Õnnetuste vältimine
☐	Tegevushälbed
☐	Käitise sulgemisjärgsed meetmed

3.2 PVT arvestamine loa tingimusena (*järgnevalt on „tabelite” all mõeldud KKM 20.01.2006 määruse nr 6 Lisa 2 tabeleid*)

3.2.1 Kas teie arvates on loa PVT peatüki osades esitatud tabelite täitmine arusaadav ja lihtsasti jälgitav? Kui ei, siis mis tekitab arusaamatusi?

3.2.2 Kuidas hindate PVT tabeli põhjalikkust ja asjakohasust?

3.2.3 Kuidas toimub PVT hindamine/analüüsimine ja loatingimuste sätestamine? Mida tehakse? Kuidas tehakse?

3.2.4 Kas olete kompleksloas sätestanud näiteks PVTd arvesse võttes rangemaid nõudeid kui on sätestatud õigusaktidega (heitepiirväärtused)?

3.2.5 Kuidas toimub loa taotluses kirjeldatud tehnoloogia ja PVT võrdluse hindamine?

3.2.6 Kas teie arvates on tabelis 1 tarvilik näidata PVT allikat iga kirjeldatud tehnoloogia puhul nagu seda tehti nimetatud tabeli varasemas versioonis?

3.2.7 Enamasti pole üldse PVT allika nimetust märgitud. Kas kunagi on märgitud horisontaalseid BREFe? Miks ei ole märgitud?

3.2.8 Millised on PVT hindamisel/võrdlemisel aktsepteeritavad dokumendid?

☐	EL PVT kirjeldused (BREFid)
☐	Muud dokumendid (täpsusta)

Kas arvestate/kasutate ainult sektorispetsiifilist BREFi (nt suured põletusseadmed, paberi- ja tselluloositööstus) või ka nn horisontaalseid BREFe (nt seire, ladustamise BREFid)?

Kas peale tehnoloogiaalaste PVT kirjelduste arvestate PVTna ka parimat tootmistava või praktikat (töökorraldusega seotud meetmeid ja keskkonnajuhtimise võtteid)?

☐	Jah
☐	Ei
☐	Ei tea

Kas PVT kirjeldused/BREFid on teile

☐	kergesti mõistetavad
☐	raskesti mõistetavad?

Kas on arvestatud PVT määramisel käitise poolt esitatud majanduslikke kalkulatsioone, et PVT valida?

☐	Jah
☐	Ei
☐	Ei tea

Kuidas seda tehakse? Kas arendaja põhjendused on piisavad? Toimub võrdlus mingite teiste hindadega, millistega?

3.2.9 Mille alusel antakse PVT-alaseid pikendusi?

3.2.10 Kas ja kuidas toimub PVT tegevuskava tähtaegse täitmise kontroll ja loa vastav ajakohastamine?

3.3 Omaseire tingimuste sätestamine

3.3.1 Mille alusel määratakse loas sätestatud seire tingimused?

☐	Loa taotluses esitatud põhjal
☐	Sektorispetsiifilisest BREFist
☐	Seire BREFist
☐	Muu (täpsustada)

3.3.2 Kuidas on käitise poolt käsitletud omaseiret?

☐	Valdavalt piisavalt
☐	Valdavalt puudulikult

Kommentaariid:

3.3.3 Kas loas on ette nähtud spetsiifilised seire meetodid? Mõõtmine? Metoodika vms?

3.4 Mille põhjal otsustatakse veekasutuse, vee-, õhuheitmete, jäätmete, toorme, kemikaalide, abimaterjalide, kütuse kasutamise, energia tootmine/tarbimine, välisõhk, lõhn, müra, õnnetuste vältimise jm tabelite täitmise ulatus?

Kas olemasolevates käitistes viiakse iga-aastase loa kontrolli puhul tabelid ja nende sisu vastavusse uute loa vormidega (nii jäätmekäitluse, vee, õhu ja komplekslubade osas?)

3.5 Kas olete arvestanud keskkonnakompleksloa väljastamisel asjaolu, et käitisel on rakendatud standardiseeritud keskkonnajuhtimissüsteem (ISO 14001 või EMAS)?

☐	Jah
☐	Ei
☐	Ei tea

Kuidas?

3.6 Muud asjakohased küsimused

3.6.1 Mis põhjusel ei ole lubade väljaandmisel järgitud määruse nõudeid (kätitse asukoht, kaardid, tegevuse plokk-skeem jne)?

3.6.2 Mis alusel kirjutatakse lubadesse „*Andmeid ei esitata, kuna need pole konkreetse kätitse puhul loa nõuete sätestamiseks vajalikud*“ või „*andmed puuduvad*“ või *on tabel tühjaks jäetud* või *see üldse puudub*? Kes ja kus ja kuidas seda põhjendab? Kas on mingi juhend selle kohta?

3.6.3 Kuidas arvestatakse loa tingimuste määramisel teisi mõjupiirkonna kätisi või kätist, mis asuvad naaber maakonnas/regioonis?

3.6.4 Mida mõistetakse kompleksloa nõuete „*ajutiste erandite*“ all (kompleksloa lõpus üks tabelitest)? Mille alusel neid antakse?

3.6.5 Kuidas toimub lubade ajakohastamine? Kas viimased versioonid lubadest on reeglina avalikud? Millise aja jooksul parandused sisse viiakse ja kas need avalikustatakse?

3.6.6 Kus peatükis või kuidas võiks olla kajastatud kätitse sulgemise temaatika?

3.7 Kas Teil on kommentaare, ettepanekuid, küsimusi keskkonnakomplekslubade väljaandmise süsteemi täiustamise seisukohast?

Lisa 5 – Valimisse kuulunud komplekslubade allikad

Valimisse kuulunud komplekslubade allikad

Nr	Tegevusvaldkond	Käitis	Maakond	Allikas, kust kompleksluba leiti: KLIS2 KLIS IPPC Eesti koduleht
1	2. Kütuse ja koksi tootmine, rafineerimine ning tahke kütuse utmine	VIRU KEEMIA GRUPP AS VKG OIL	Ida-Viru	KLIS2
2	1. Elektri ja soojuse tootmine	AS TALLINNA KÜTE	Harju	KLIS2
3	1. Elektri ja soojuse tootmine	IRU ELEKTRIAAM	Harju	KLIS2
4	1. Elektri ja soojuse tootmine	OÜ TALLINNA ELEKTRIAAM (OÜ DIGISMART VÄO ELEKTRIAAM)	Harju	KLIS2
5	1. Elektri ja soojuse tootmine	FORTUM TERREST AS	Pärnu	KLIS2
6	1. Elektri ja soojuse tootmine	ANNE SOOJUS AS KOOSTOOTMISJAAM	Tartu	KLIS2
7	10. Muud tegevusvaldkonnad	VALGA GOMAB MÖÖBEL AS	Valga	KLIS2
8	10. Muud tegevusvaldkonnad	UPM-KYMMENE OTEPÄÄ AS	Valga	KLIS2
9	10. Muud tegevusvaldkonnad	AS TARMEKO SPOON JA TARMEKO LPD OÜ TOOTMISKOMPLEKS	Tartu	KLIS2
10	10. Muud tegevusvaldkonnad	PÄRNU PLAADITEHAS	Pärnu	KLIS2
11	10. Muud tegevusvaldkonnad	AS VIISNURK	Pärnu	KLIS2
12	10. Muud tegevusvaldkonnad	LOOMSETE JÄÄTMETE KÄITLEMISE AS	Lääne-Viru	KLIS2
13	3. Metallide tootmine ja töötlemine	AS NORMA	Harju	KLIS2
14	3. Metallide tootmine ja töötlemine	METALLISET EESTI AS	Harju	KLIS2
15	3. Metallide tootmine ja töötlemine	AS PALDISKI TSINGIPADA	Harju	KLIS2
16	3. Metallide tootmine ja töötlemine	AS GALV-EST	Harju	KLIS2
17	4. Mineraalsete materjalide töötlemine	NORDKALK AS	Lääne-Viru	KLIS2
18	4. Mineraalsete materjalide töötlemine	SAINT-GOBAIN E HITUSTOOTED EESTI AS	Pärnu	KLIS2
19	4. Mineraalsete materjalide töötlemine	AS KUNDA NORDIC TSEMENT	Lääne-Viru	KLIS2
20	4. Mineraalsete materjalide töötlemine	O-I PRODUCTION ESTONIA AS	Rapla	KLIS2
21	5. Keemiatööstus	HIGH TECH RECYCLING OÜ	Harju	KLIS2
22	5. Keemiatööstus	AS ES SADOLIN	Rapla	KLIS2
23	5. Keemiatööstus	AS EESTI AGA	Harju	KLIS2
24	5. Keemiatööstus	AS BIODIESEL PALDISKI	Harju	KLIS2
25	6. Jäätmekäitlus	AS EPLER & LORENZ OHTLIKE JÄÄTMETE KÄITLUSKESKUS	Tartu	KLIS2
26	6. Jäätmekäitlus	AS VÄÄTSA PRÜGILA	Järva	KLIS2
27	6. Jäätmekäitlus	UIKALA PRÜGILA	Ida-Viru	KLIS2
28	7. Tselluloosi-, paberi- ja tekstiilitööstus ning nahaparkimine	ESTONIAN CELL AS	Järva	KLIS2
29	7. Tselluloosi-, paberi- ja tekstiilitööstus ning nahaparkimine	HORIZON TSELLULOOSI JA PABERI AS	Harju	KLIS2
30	7. Tselluloosi-, paberi- ja tekstiilitööstus ning nahaparkimine	KREENHOLMI VALDUSE AS	Ida-Viru	KLIS2
31	8. Toiduainetööstus	RAKVERE LIHAKOMBINAAT AS	Lääne-Viru	KLIS2
32	8. Toiduainetööstus	AS VÖRU JUUST	Võru	KLIS2
33	8. Toiduainetööstus	KALEV PAIDE TOOTMINE AS	Järva	KLIS2
34	9. Sea-, veise- ja linnukasvatus	SAIMRE SEAKASVATUSE OÜ	Jõgeva	KLIS2
35	9. Sea-, veise- ja linnukasvatus	LÖPE AGRO OÜ	Pärnu	KLIS2

36	9. Sea-, veise- ja linnukasvatus	AS REY	Rapla	KLIS2
37	9. Sea-, veise- ja linnukasvatus	EKSEKO AS	Viljandi	KLIS2
38	9. Sea-, veise- ja linnukasvatus	ARAVETE AGRO OÜ	Järva	KLIS2
39	9. Sea-, veise- ja linnukasvatus	KAIU LT OÜ	Rapla	KLIS2
40	9. Sea-, veise- ja linnukasvatus	OÜ WEISS	Pärnu	KLIS2
41	9. Sea-, veise- ja linnukasvatus	KURE MÕIS OÜ	Tartu	KLIS2
42	9. Sea-, veise- ja linnukasvatus	NIGULA PIIM OÜ	Lääne	KLIS2
43	9. Sea-, veise- ja linnukasvatus	TALLEGG AS	Harju	KLIS2
44	9. Sea-, veise- ja linnukasvatus	SANLIND OÜ	Valga	KLIS2
45	9. Sea-, veise- ja linnukasvatus	KAVERE AGRO OÜ	Jõgeva	KLIS2
46	9. Sea-, veise- ja linnukasvatus	PAJU TALU KAUBANDUS OÜ	Jõgeva	KLIS2
47	9. Sea-, veise- ja linnukasvatus	VÄÄTSA AGRO OÜ	Järva	KLIS2
48	9. Sea-, veise- ja linnukasvatus	LINNAMÄE PEEKON OÜ	Lääne	KLIS2
49	9. Sea-, veise- ja linnukasvatus	PAKAR AS	Harju	KLIS2
50	9. Sea-, veise- ja linnukasvatus	MÜÜRIKU FARMER OÜ	Lääne-Viru	KLIS2
51	9. Sea-, veise- ja linnukasvatus	PERI PÖLLUMAJANDUSLIK OÜ	Põlva	KLIS2
52	9. Sea-, veise- ja linnukasvatus	TARTU AGRO OÜ	Tartu	KLIS2
53	9. Sea-, veise- ja linnukasvatus	PEETRI PÖLD JA PIIM AS	Järva	KLIS2
54	9. Sea-, veise- ja linnukasvatus	OÜ KAISMA	Pärnu	KLIS2
55	9. Sea-, veise- ja linnukasvatus	VOORE MÕIS OÜ	Lääne-Viru	KLIS2
56	9. Sea-, veise- ja linnukasvatus	RAHKLA FARM OÜ	Lääne-Viru	KLIS2
57	9. Sea-, veise- ja linnukasvatus	PUURMANI PÖLLUMAJANDUSÜHISTU	Jõgeva	KLIS2
58	9. Sea-, veise- ja linnukasvatus	PAJUSI ABF AS	Jõgeva	KLIS2
59	9. Sea-, veise- ja linnukasvatus	EKSEKO AS (Põlva Peekon)	Põlva	KLIS2
60	9. Sea-, veise- ja linnukasvatus	JÄRVA PM OÜ	Järva	KLIS2
61	9. Sea-, veise- ja linnukasvatus	JK OTSA TALU OÜ	Lääne-Viru	KLIS2
62	9. Sea-, veise- ja linnukasvatus	KUIE PÖLLUMAJANDUSÜHISTU	Lääne-Viru	KLIS2
63	9. Sea-, veise- ja linnukasvatus	KURE MÕIS OÜ	Tartu	KLIS2
64	9. Sea-, veise- ja linnukasvatus	SADALA AGRO OÜ	Jõgeva	KLIS2
65	9. Sea-, veise- ja linnukasvatus	OÜ SAIMRE	Viljandi	KLIS2
66	9. Sea-, veise- ja linnukasvatus	RAIKKÜLA FARMER OÜ	Rapla	KLIS2
67	9. Sea-, veise- ja linnukasvatus	KESA-AGRO OÜ	Valga	KLIS2
68	9. Sea-, veise- ja linnukasvatus	PÕLVA AGRO OÜ	Põlva	KLIS2
69	9. Sea-, veise- ja linnukasvatus	REBRUK FARM OÜ	Järva	KLIS2
70	9. Sea-, veise- ja linnukasvatus	TRIIGI FARMER OÜ	Lääne-Viru	KLIS2
71	9. Sea-, veise- ja linnukasvatus	LAEKVERE PM OÜ	Lääne-Viru	KLIS2
72	9. Sea-, veise- ja linnukasvatus	OÜ SOONE FARM	Tartu	KLIS2
73	9. Sea-, veise- ja linnukasvatus	OÜ KARPO	Viljandi	KLIS2
74	9. Sea-, veise- ja linnukasvatus	OÜ SELJA	Pärnu	KLIS2
75	9. Sea-, veise- ja linnukasvatus	EKSEKO AS (Põlva Peekon, Tsooru)	Võru	KLIS2
76	9. Sea-, veise- ja linnukasvatus	TORMA PÖLLUMAJANDUSOSAÜHING	Jõgeva	KLIS2
77	9. Sea-, veise- ja linnukasvatus	TEEDLA MÜIS AS	Tartu	KLIS2
78	9. Sea-, veise- ja linnukasvatus	OÜ PAALA	Viljandi	KLIS2
79	10. Muud tegevusvaldkonnad	AS REPO VABRIKUD	Ida-Viru	KLIS
80	2. Kütuse ja koksi tootmine, rafineerimine ning tahke kütuse utmine	KIVIÖLI KEEMIA TÖÖSTUS OÜ	Ida-Viru	KLIS
81	9. Sea-, veise- ja linnukasvatus	VALJALA SEAKASVATUSE OÜ JÖÖRI SEAFARM	Saare	KLIS
82	9. Sea-, veise- ja linnukasvatus	AS SF PANDIVERE	Lääne-Viru	KLIS
83	9. Sea-, veise- ja linnukasvatus	OÜ KUPNA MÕIS	Lääne-Viru	KLIS
84	1. Elektri ja soojuse tootmine	AS NARVA ELEKTRIJAAAMAD BALTI ELEKTRIJAAAM	Ida-Viru	IPPC Eesti koduleht

85	1. Elektri ja soojuse tootmine	AS NARVA ELEKTRIJAAAMAD EESTI ELEKTRIJAAAM	Ida-Viru	IPPC Eesti koduleht
86	1. Elektri ja soojuse tootmine	VKG ENERGIA SEJ	Ida-Viru	IPPC Eesti koduleht
87	1. Elektri ja soojuse tootmine	SILLAMÄE SEJ	Ida-Viru	IPPC Eesti koduleht
88	1. Elektri ja soojuse tootmine	ANNE SOOJUS AS TURU KATLAMAJA	Tartu	IPPC Eesti koduleht
89	2. Kütuse ja koksi tootmine, rafineerimine ning tahke kütuse utmine	AS NARVA ELEKTRIJAAAMAD ÕLITEHAS	Ida-Viru	IPPC Eesti koduleht
90	3. Metallide tootmine ja töötlemine	AS SILMET	Ida-Viru	IPPC Eesti koduleht
91	3. Metallide tootmine ja töötlemine	AS ECOMETAL	Ida-Viru	IPPC Eesti koduleht
92	3. Metallide tootmine ja töötlemine	OÜ VASAR	Harju	IPPC Eesti koduleht
93	4. Mineraalsete materjalide töötlemine	WIENERBERGER AS	Ida-Viru	IPPC Eesti koduleht
94	5. Keemiatööstus	AS NITROFERT	Ida-Viru	IPPC Eesti koduleht
95	6. Jäätmekäitlus	ALTUM OÜ	Harju	IPPC Eesti koduleht
96	6. Jäätmekäitlus	AS ECOPRO (VAIVARA)	Ida-Viru	IPPC Eesti koduleht
97	6. Jäätmekäitlus	TALLINNA PRÜGILA AS	Harju	IPPC Eesti koduleht
98	6. Jäätmekäitlus	OÜ PAIKRE (Paikuse Jäätmekäitluskeskus OÜ)	Pärnu	IPPC Eesti koduleht
99	8. Toiduainetööstus	PÕLVA PIIM TOOTMINE OÜ	Põlva	IPPC Eesti koduleht
100	9. Sea-, veise- ja linnukasvatus	TAMMSAARE OÜ	Järva	IPPC Eesti koduleht